

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Особливості британського національного характеру у казці М.
Бонда «Пригоди Паддингтона»: перекладацький аспект»

Студентки групи МПа 04-21
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад
(англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Скороход Юлії Олегівни

Допущена до захисту
«___»_____ 2022 року

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент
Козяревич-Зозуля Ліана Василівна

Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І. В. Корунця

_____ доц. Мелько Х.Б.
(підпис) (ПІБ)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка:ЄКТС _____

Київ – 2022

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Korunets Department of English Philology and Translation

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Peculiarities of the British National Character in the fairy tale by
M. Bond "The Adventures of Paddington": translation aspect”

Group MPa 04-21
School of translation studies
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Yuliia O. Skorokhod

Research supervisor:
L.V. Koziarevich-Zozulia
Candidate of philological sciences,
associate professor

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ	7
1.1 Британський національний характер як наукова проблема у мовознавстві	7
1.2 Специфіка відтворення британського національного характеру у художньому дискурсі.....	12
1.3 Художній дискурс як лінгвокультурема британського національного характеру	19
Висновки до першого розділу.....	24
РОЗДІЛ 2. ЗОБРАЖЕННЯ РИС НАЦІОНАЛЬНОГО БРИТАНСЬКОГО ХАРАКТЕРУ У КАЗЦІ М. БОНДА «ПРИГОДИ ПАДДИНГТОНА».....	26
2.1. Консервативність та вірність традиціям як провідна риса англійців	26
2.2. Розвиток толерантності та ввічливості за прикладом головного героя казки «Пригоди Паддингтона»	32
2.3. Кількісний аналіз використання рис національного характеру британців	39
Висновки до другого розділу	40
РОЗДІЛ 3. СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ БРИТАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ КАЗКИ М. БОНДА «ПРИГОДИ ПАДДИНГТОНА» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	42
3.1. Перекладацькі прийоми для досягнення адекватності перекладу мовних засобів відтворення рис британського національного характеру	42
3.2. Форенізація та доместикація як засоби відтворення британського національного характеру в українському перекладі	51
3.3. Кількісний аналіз перекладацьких прийомів перекладу мовних засобів відтворення рис британського національного характеру	58
Висновки до третього розділу	61
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	66
ДОДАТОК.....	75
SUMMARY	86

ВСТУП

Кожна культура має певні особливості, які охарактеризовують як сукупність цінностей, характерів, життєвих поглядів. Поряд із загальноприйнятими людськими цінностями, виділяють інші, які притаманні певній культурі. Саме це явище викликає зацікавленість у аспекті перекладу текстів із культурними особливостями. Вивчення культурно-маркованих лексичних одиниць – є найбільш цікавим у мовному середовищі серед перекладацького аспекту. Для висвітлення культурної маркованості беруть до уваги реалії, які, безперечно, є найскладнішим складником при перекладі творів.

Безсумнівно, переклад вважають складним видом діяльності, адже головним завданням перекладача є не просто трансліювання тексту з однієї мови на іншу, а саме міжкультурна кореляція, адекватна передача національно і культурно маркованої інформації.

Актуальність теми

В умовах інтенсивного розвитку міжкультурного комунікативного середовища, актуальність нашого дослідження зумовлюється спробою описати компенсаторні засоби забезпечення еквівалентності перекладу на українську мову та концептуальний простір сучасного англomовного медіатексту в аспекті перекладу.

Дослідження та аналіз перекладацького аспекту мовного суспільства на основі художнього твору є невід'ємною частиною мовно-наукового середовища. Висвітлення проблеми поданої теми допомагає проаналізувати, визначити сутність наукової проблеми, а саме аспекти перекладу художніх творів. Наразі теми перекладацьких трансформацій корелюють з найактуальнішими темами у сучасному мовознавстві та перекладознавстві. Широкий спектр теоретичного матеріалу допомагає аналізувати,

спекулювати, досягати успішних результатів практичних досліджень та вдосконалювати перекладацький аспект у художньому дискурсі.

Проте, не зважаючи на наявність значної кількості наукових праць, в яких проаналізовано та висвітлено перекладацькі проблеми культурологічного підходу, цей напрямок як один із актуальних шляхів розвитку сучасного перекладознавства потребує більш детального вивчення, систематизації вже наявних знань у цій області та освітлення перспектив їх застосування у практичній діяльності перекладачів художніх творів. Це й обумовлює актуальність даного магістерського дослідження.

Мета і завдання дослідження полягає у висвітленні основних перекладацьких прийомів під час передачі мовних засобів для вираження британського характеру у художньому творі, їх аналізі, найбільш продуктивних способів відтворення такого національного характеру в проаналізованій книзі. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання** дослідження:

- 1) розглянути та проаналізувати британський національний характер як наукову проблему у мовознавстві;
- 2) визначити специфіку відтворення британського національного характеру у художньому дискурсі;
- 3) уточнити поняття художнього дискурсу як лінгвокультурему британського національного характеру;
- 4) проаналізувати художній твір та виокремити провідні риси англійців;
- 5) прослідити розвиток рис характеру, відповідно до прикладу головного героя;
- 6) зробити кількісний аналіз використання рис національного британського характеру.

Об'єктом є теоретичні та практичні засади дослідження у сучасному мовознавстві та перекладознавстві, художній дискурс як лінгвокультурема британського національного характеру.

Предметом дослідження є перекладацький аспект передачі мовних засобів національного британського характеру у казці М. Бонда «Пригоди Паддингтона».

Методи дослідження. Основними методами дослідження в кваліфікаційній роботі є порівняння джерельного тексту з цільовим текстом задля встановлення відповідності другого.

Наукова новизна одержаних результатів. Дістало подальший розвиток констатування перекладацьких прийомів, що використовують в комплексі, наприклад, додавання + підбір еквівалента / генералізація, цілісне перетворення + опущення та додавання, конкретизація + описовий переклад, транслітерація + примітка.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані у кваліфікаційній роботі результати є певним внеском до практики перекладу, зіставного мовознавства, зокрема, зіставної стилістики, лексикології, зіставної граматики англійської та української мов.

У результаті вивчення предмету дослідження було одержано результати, які можна використовувати у викладанні практичного курсу перекладу в вищій школі (розділи «Аспектний переклад», «Перекладацький аналіз тексту», «Аспекти перекладу художнього дискурсу»), зіставної граматики англійської та української мов (розділи «Іменник», «Дієслово», «Категорія модальності»).

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, трьох списків використаних джерел, додатку та резюме.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Британський національний характер як наукова проблема у мовознавстві

Проблема національного характеру є однією з найскладніших, заплутаних проблем гуманітарного характеру. Так чи інакше, до неї звертаються всі гуманітарні науки: соціологія, політологія, історія, філософія, етнологія, культурологія, але більше за інших - етнопсихологія, наука, де дана проблема займає центральне місце. Проблема національного характеру є ключем до вирішення багатьох найважливіших питань сучасності, і, безсумнівно, її актуальність знижуються в епоху глобалізації та інтеграції, а, навпаки, саме зараз стають дедалі більше помітними.

Процес міжнародної, економічної та політичної інтеграції зробив для багатьох людей можливим не тільки вільне та інтенсивне пересування світом, але й забезпечив постійні міжкультурні контакти на різному рівні. Іншими словами, у наші дні відбувається тісне дотик різних культур, але, незважаючи на економічний зближення народів, внутрішні відмінності очевидні та проблема розуміння не обмежується лише мовним аспектом, що знімається за допомогою володіння глобальною англійською мовою. Ще одним аспектом у міжкультурній комунікації є знання та розуміння такого важливого соціального феномена як національний характер. У різні роки робилися різні спроби інтерпретації національний характер. Перші спроби були науково обґрунтованими, використовувалися в літературі про подорожі для точного опису життя народів.

У центрі таких досліджень була культура: вивчалися традиції, звичаї, система вірувань, особливості сімейного життя, економіка тощо. Із появою такого явища як психоаналіз дослідження національного характеру набули нового русла – центральне місце набуло осмислення особистісні особливості людини

Були спроби дослідити національний характер шляхом виявлення домінуючого типу особистості тієї чи іншої нації, або модальної особистості. У рамках цього підходу використовувалися такі психологічні проектні методики як «Тест Роршаха» (інтерпретація чорнильних плям) та «ТАТ» (тест незакінчених речень та тест тематичної апперцепції). Однак у результаті польових досліджень було виявлено відсутність тієї чи іншої «модальної особистості». Новий етап досліджень припав на Другу світову війну та був соціальним замовленням американського військового кола. Американці вважали, що знання психології їхніх ворогів та лідерів будуть корисними планування військових дій. Також вони вважали, що психологічні характеристики їхніх союзників можуть піти на користь у разі якщо ті стануть їхніми ворогами. У дослідженні взяли участь такі відомі антропологи, як Р. Бенедикт, М. Мід, До. Клакхон та інші. Тоді було запропоновано кілька теоретико-методологічних підходів до дослідження національного характеру. Підходи можна розділити на 2 основні напрямки:

I. Культурно-центрований напрямок, що включає такі методологічні підходи:

1. Поняття «національного характеру» поєднується з поняттям «культурна модель поведінки» (порівняльний опис культурних конфігурацій, порівняльний аналіз догляду за немовлятами та дитячого виховання, вивчення властивих тим чи іншим культурам моделей міжособистісних відносин).

2. Розуміння національного характеру як системи установок, цінностей та вірувань, які прийняті серед членів даного суспільства. Проблема інтерпретації національного характеру ускладнювалася ще й тим, що різні автори, говорячи про національний характер, мали на увазі різне: одні говорили про темперамент, інші звертали увагу на особистісні риси, треті ґрунтувалися на ціннісних орієнтаціях, відносинах до праці, влади тощо. Звідси наявність різних точок зору не тільки на те, що є національний характер, а й на те, чи він існує взагалі.

Британський національний характер є результатом найбагатшої історії країни, її традицій, звичок поведінки; він є відображенням особливостей її клімату, природи, географічних особливостей. Культура Англії відрізняється від інших країн світу поряд характерних особливостей, які важко висловити словами, але які, водночас, не можна не відчувати буквально скрізь і в усьому: у поведінці, у побуті, традиціях, мистецтві, моралі, релігії мові.

В англійській лінгвокультурі є поняття "Englishness". Воно важко перекладається і навіть відсутнє в англо-українських словниках. Самі англійці визначають Englishness як характерну особливість чи властивість, яка відрізняє англійців, їх спосіб життя та ментальність. Іншими словами, це поняття означає не просто приналежність до англійської, а якусь есенцію англійської, саму її сутність. Але не означає, що англійський національний характер незмінний. Він розвивається, набуває нових форм, але не змінює своїм традиціям. В цьому проявляється одна з основних рис британського національного характеру – консерватизм.

Взагалі, дух консерватизму глибоко проник у національний характер англійців. Ніщо не змусить їх змінити звички до післяобіднього чаю.

Існують такі національні риси англійців:

- консервативність,
- законослухняність,
- практицизм,
- патріотизм,
- снобізм,
- замкнутість та ворожість до іноземців,
- прихильність до свого будинку та своєї країни,
- толерантність,
- ввічливість,
- практицизм і раціоналізм,
- вірність традиціям,

- відданість до емпіризму,
- ексцентричність,
- суперечливість
- парадоксальність [56].

Основою цього є робота американського історика Генрі Стіл Коммаджера «Американський погляд на Англію», в якій він відзначає стабільність та незмінність англійської характеру, проте водночас наголошує, що йому характерні протиріччя і навіть парадокси ; висловлювання Алексіса де Токвіля, який відзначав снобізм англійців - спадщина імперської психології, того складу розуму, який був властивий колоніальній Великобританії, коли кожному англійцю навіювалася з дитинства ідея у тому, що він має подавати моральний приклад усьому світу; книга «Монологи в Англії» іспанського філософа Джорджа Сантаяни, в якій наголошується на прихильності англійців до свого дому та своєї країни, яка, на його думку, превалювала над їх прагненням до подорожей, відкриттів та завоювань інших країн та місцевостей.

Однак поведінка, традиції, мова, освіта, філософія, політика не єдині сфери, у яких проявляється національний характер. Найбільш яскравим його відображенням, силу своєї специфіки вважається мистецтвом. Виражений у мистецтві національний характер є предметом такої галузі знання, як географія мистецтва. Вона займається пошуком відповіді на питання, що спільного у творів мистецтва, створених одним народом, незалежно від часу створення.

Кожен народ сприймає та аналізує навколишню дійсність через свою призму цінностей, традицій, іншими словами, національного характеру. І в мистецтві народ передає це, що відрізняється від інших, унікальне бачення світу. Отже, для того, щоб знайти елементи, що об'єднують мистецтва певного народу, необхідно проаналізувати, що саме вплинуло на становлення його національного характеру.

Одним із факторів, що визначають національний характер є клімат. На взаємозалежність клімату та мистецтва першим вказав Абат Дюбо у 1719 році. Було зазначено, що у холодному кліматі тварини пофарбовані в сірі, коричневі, чорні тони, в жаркому кліматі – насичені кольори, яскраві. Так і мистецтво матиме різні відтінки в туманах півночі та під ясным синім небом. Англійський клімат – помірний та сприяє утворенню туманів, обидві ці якості так чи інакше відображені у властивостях англійського мистецтва. Ці властивості можна розділити на дві групи: з одного боку, помірність, раціоналізм, схильність до спостереження та консерватизм; з іншого – багатство уяви, ірраціональність, ексцентричність, схильність до фантазії .

Обом групам властива також безтілесність, але найвиразніше вона проявляється у другий. Клімат поряд з рельєфом та складом ґрунтів є важливим аспектом, що впливає на садово-парковий устрій країни. Кліматичні умови визначають видовий склад та кількість рослин у садах та парках, а вони у свою чергу, задають образну характеристику паркових просторів. В Англії завдяки вологому клімату виникла садово-паркова архітектура і, таким чином, «мальовнича» (picturesque). Англійський сад - несиметричний, що складається з нерівних частин, із звивистими алеями та доріжками, зібрані в неправильні групи дерева, та рівна галявина з постриженою травою, що підходить прямо до будинку з високими вікнами, що відкриваються в сад.

Чай є найважливішою частиною англійського життя. Ще кілька століть тому чай став для англійців не просто способом вгамувати спрагу, а й важливою громадською дією: приводом для приємної задушевної бесіди, втіхою в хвилини кризи, способом розслабитись.

Англійська література свідчить про ту величезну роль, яку чаювання мало у житті країни. Важко знайти хоча б один англійський роман XIX століття або сучасний фільм, у якому не була б присутня сцена чаювання. Квінтесенція англійської провінційної мудрості міс Марпл за допомогою чашки чаю вирішує запутані завдання, і нею ж рятує заблукалі душі.

Ще одним проявом консерватизму є лівосторонній рух. Англійці завзято чіпляються за свою стару систему і не хочуть ставати «як усі». Справді, прагнення зберегти у первозданному вигляді особливості побуту та поведінки, ритуали та звички, часом доведене до абсурду відрізняє англійців від більшості інших народів, піддається цими іншими різкою критикою, але й одночасно робить їхню країну туристично привабливою для всього світу. Англійців також характеризує особливе шанування історії. Для них цінно лише те, що перевірено часом. Вони вірні традиціям, що встановився порядку речей і віддають перевагу всім нововведенням. Вони не проти користуватися всіма благами науково-технічного прогресу, але не проміняють свою відданість інституту королівської влади жодним нововведенням у політиці. Можливо, саме любов до історії пояснює консервативність англійців у смаках та переконаннях. Таке шанування історії, традицій, така любов до дому та батьківщини зробили з англійців снобів. Ще в ті часи, коли Британська імперія підкорила своїй владі майже чверть людства, кожному англійцю з дитинства вселялася ідея, що він повинен демонструвати переваги англійської системи. І навіть після краху Британської імперії цей комплекс глибоко засів у підсвідомості англійців.

1.2 Специфіка відтворення британського національного характеру у художньому дискурсі

Важливою проблемою лінгвістики також є проблема збереження автентичності художнього стилю тексту при перекладі. Різниця мовних картин світу автора і письменника за умови їх належності до різних мовних сімей повинно бути максимально згладжено шляхом перекладу не тільки найменувань, реалій, а й створення особливої емоційно-експресивного забарвлення тексту згідно авторської позиції [5, с. 14].

Метою створення художнього тексту вважається об'єктивізація задуму автора, передача інформації про світ в цілому і особистості зокрема, передача

авторського бачення контексту, історичної обстановки і т.п. У літературному (художньому творі) автор шляхом вербалізації власної мовної картини світу демонструє свідомість іншим людям через мова персонажів і образ автора. Перероблений авторським задумом світ сприймається читачем через призму образів. Будь-який твір мистецтва (зокрема, літератури) впливає на раціональну та емоційну сторону читача, так як текст крім своєї семантичної спрямованості несе художньо-естетичне навантаження [11].

Якісні властивості видів тексту формуються проявом в тексті особистих специфік манери автора. Авторська особливість розкривається в інтерпретує планах слова, в його мовно-стилістичному оформленні. Природно, дана проблема актуальна і важлива для текстів специфічного мовного та композиційного оформлення, текстів з великою кількістю емоційно-експресивних компонентів. Авторська особливість гранично відчутна в художніх текстах як на рівні прояви авторської свідомості, його нравственоморальних критеріїв, так і на рівні письменницької форми, ідиостилю [9, с. 42]. У процесі перекладу відбувається не перетворення вихідного тексту в текст на мові, що, а перетворення (трансформація або деформація) віртуального об'єкта, якоїсь ідеальної сутності, якою є уявлення перекладача про систему смислів повідомлення, закодованого в початковому тексті, в більш-менш близьку, що не тотожну систему смислів, наділені в матеріальну форму мови перекладу. Саме ця система смислів, укладена в формах вихідного тексту і усвідомлена перекладачем, і є предметом трансформації [16, с. 61].

При перекладі тексту (або художнього твору) перекладач дублює стилістичний прийом, використовуваний в мові-оригіналі, або формує власний стилістичний прийом, який має подібні функції і засоби їх вербалізації. Певною мірою це дає певну свободу перекладачеві як фахівця: є в наявності можливість передачі лексичних засобів мовної виразності шляхом вживання певного граматичного ладу речення (так, наприклад, такий вибір є

при передачі зегми) або опущення стилістичного прийому мови-оригіналу при відсутності його еквівалента в мові-перекладі [19, с. 52].

У перекладацькій практиці прийняті наступні оціночні параметри передачі засобів мовної виразності [21, с. 228]: виклад семантики тексту засобами мовної виразності мови-перекладу, вираження емоційно-експресивного забарвлення тексту; адекватність передачі експресивної інформації; адекватність передачі естетичної інформації.

Охарактеризуємо кілька загальноновживаних методів перекладу засобів мовної виразності та фігур мови [32, с. 172]:

- передача словосполучення або слова шляхом подання повного еквівалента зі структурою, лексикою і характером стилістичного кошти, конотацією і т.п. Прикладами можуть служити такі вираження, як *«love is blind»* / *«любов сліпа»*. Даний спосіб перекладу є кращим, тому що повністю передає змістовний аспект словосполучення або слова мови-оригіналу, але часто не підходять для перекладу фразеологічних одиниць і стійких словосполучення, пов'язаних з мовною;

- передача словосполучення або слова шляхом подання щодо схожого з мовою-оригіналом по семантичним і стилістичним функціям еквівалента. Прикладом може служити вираз типу *«To kill two birds with one stone»* - *«вбивати двох зайців»*. В даному випадку має місце заміна іменника «птаха» на іменник «заєць» за способом стилістичної маркування фразеологізму;

- калькування - прийом передачі слова або словосполучення шляхом послівного перекладу. Прикладом можуть служити такі стійкі словосполучення, як *«to have the last word»* - *«мати (говорити, тримати) останнє слово»*. У разі перекладу фразеологізму шляхом калькування необхідно враховувати, що лексичне значення перекладеного фразеологізму має бути зрозуміло читачеві;

- передача словосполучення або слова шляхом підбору варіанту відповідності, коли з ряду синонімічних фразеологізмів підбирається

один найбільш близький еквівалент. Прикладом може служити переклад стійкого словосполучення «*to take the cake*» - «*виграти приз, взяти перший приз*»;

- передача словосполучення або слова шляхом опису. Даний випадок рідко вживаний у перекладацькій практиці, так як при цьому способі перекладу втрачається лексична своєрідність тексту. Однак спосіб застосовується в науково-технічних текстах, коли стійкі словосполучення можна перевести тільки перекладом значення фразеологізму. В даному випадку не зберігається образність перекладу, але точно передається лексичне значення, наприклад, «*plain as a pikestaff*» - «*абсолютно зрозумілий*» [1].

Необхідно відзначити, що до процесу перекладу необхідно підходити з урахуванням соціокультурних особливостей мови оригіналу і мови-перекладу та мовної картини світу автора в цілях досягнення максимальної адекватності тексту і збереження його особливостей. Якби переклад був практично дослівним, то він, звичайно ж, не зміг би передати, відобразити все глибини і загальний зміст художнього твору. Тому часто переклад не збігається з оригіналом, основне правило полягає в тому, щоб всі носії мови перекладу зрозуміли написане так само, як його зрозуміли носії мови оригіналу [22, с. 45]. Говорячи про цю проблему в перекладі літератури, потрібно сказати, що існують різні способи збереження образності оригіналу.

Це досягається певними асоціативними і образними характеристиками. Іноді ці характеристики не є еквівалентними, або мають низький рівень еквівалентності по відношенню до оригіналу. У практичній частині роботи ми спробуємо показати на прикладах, як можна використовувати рівні еквівалентності слів, словосполучень і речень для вирішення поставленої проблеми [33, с. 145].

Збереження образності пов'язано з усім твором в цілому, але збереження образності не буде досягнуто, якщо не враховувати жанрово-стилістичні особливості перекладу. Під жанрово-стилістичними особливостями оригіналу

розуміється його ототожнення з певним типом мови. Кожна з різновидів перекладного матеріалу відрізняється своїми специфічними рисами, які ставлять особливі вимоги до перекладу [33, с. 147]. Жанрово-стилістичні особливості перекладу літератури пов'язані з поняттям контексту в творі. А поняття контексту завжди передбачає тісний зв'язок з системою літературного стилю, до якого належить оригінал і в якій він відтворюється на іншій мові.

Жанрово-стилістичні особливості тексту, що супроводжує також і вибір засобів вираження тієї чи іншої думки автора. У художній літературі дуже важливо висловити ідею, події, описати героїв виразно і яскраво [37, с. 24]. Читач сприймає і переживає все емоційно і відкрито, тому особливості перекладу творів полягають у передачі їх образності. Це перша проблема при перекладі. Якщо перекладач не зумів передати живий, емоційний образ оригіналу, або якщо він замінив конкретний образ більш складним, більш абстрактним, переклад вийде неповноцінним і не буде відповідати оригіналу [34, с. 118].

Ще однією, найбільш істотною, проблемою є збереження і передача національно-культурної інформації.

При перекладі художньої літератури виникає завдання відтворити індивідуальну своєрідність першотвору. Ця риса ріднить літературу художню і суспільно-політичну [31, с. 182]. Вивчення перекладів художньої літератури передбачає глибокий стилістичний аналіз матеріалу, який дозволив би показати, в чому полягає його індивідуальне своєрідність. Шляхом цього аналізу стає ясно, що своєрідність манери автора, що виявляється в його творі, пов'язано зі специфікою літератури як мистецтва. Для літератури як для мистецтва, матеріалом якого є мова, характерна особливий, часто безпосередній тісний зв'язок між художнім образом і мовною категорією, на основі якої він будується [24, с. 89].

Пошуки в перекладі прямих образних відповідностей оригіналу часто бувають неможливі або призводять до формалістичним рішенням. Завдання художнього перекладу вирішуються, як правило, більш складним шляхом - на

основі передачі оригіналу в цілому, на тлі якого окремі елементи відтворюються за своєю ролі в ньому. Іншою властивістю художньої літератури, яка вирізняє її від інших творів літературного слова, є його смислова ємність. Вона проявляється в здатності письменника сказати більше, ніж говорить прямий сенс слів в їх сукупності, в його умінні змусити працювати і думки, і почуття, і уяву читача. Смислова ємність літературного твору проявляється або в формах реалістичної типізації, або в алегоричній іншомовності, або в загальній багатоплановості художньої мови.

За всіма цими особливостями, характерними для художньої літератури, і виявляється індивідуальна манера письменника. Індивідуальний стиль письменника включає використання певних мовних стилів загальнонародної мови. Його єдність піддається розчленуванню на елементи вже в порядку стилістичного аналізу (як оригіналу, так і перекладу в його співвідношенні з оригіналом). Специфічну область в межах художньої літератури становить поезія, що має свої жанри. Специфіка кожного з літературних жанрів з характерними для них мовними стилями відбивається на вимогах до перекладу. Велику роль відіграють умови мовного стилю тієї мови, на який робиться переклад.

Однак специфіка питання про переклад художньої літератури визначається не просто різноманітністю мовних стилів, представлених в ній, не множинністю лексичних та граматичних елементів, що підлягають передачі і вимагають функціональних відповідностей в мові перекладу. Існує також гостра проблема мовної форми, мовної природи образу і художньо-смислової функції мовних категорій у вивченні художнього перекладу [33].

У художній літературі мовна форма може вступати в виключно активна взаємодія з вмістом образу або всією системою образів, обумовлюючи характер їх осмислення. Ця здатність нерідко полягає не в матеріально-логічному значенні того чи іншого слова або поєднання слів, що має більш-менш точну відповідність в словнику іншої мови, а в будь-якому стилістичному відтінку слова або в формі розташування слів, в характері їх

поєднання за змістом [58]. Цим визначається складність знаходження функціональних відповідностей при перекладі в тих випадках, коли за мовними умов немає можливості відтворити одночасно і смислове функцію тієї чи іншої граматичної форми або лексико-стилістичну особливість оригіналу, з одного боку, і речовий зміст даного висловлювання, з іншого. Саме в подібних випадках з найбільшою гостротою постає питання про дозвіл творчих завдань, специфічних для художнього перекладу, про подолання труднощів засобами мистецтва, «першоелементів» якого є саме мова. При цьому особливого значення набуває необхідність вибору певної можливості передачі, варіанти перекладу з числа декількох або багатьох [57].

У художній літературі велике смислове і виразну роль може грати вибір слова, що є за своїм речовинним змістом повним синонімом до відповідного слову сучасної загальнонаціональної мови і відрізняється від останньої тільки своїм лексичним забарвленням. Це є результатом приналежності до певного пласту словникового складу (до числа архаїзмів, діалектизмів, запозичень). Однак в стилістичному забарвленні укладено дуже багато - наприклад, авторська іронія, іронія персонажа по відношенню до самого себе або до іншого персонажу, історичний колорит, вказівка на місцеві риси в образі діючої особи і т. п. [60].

До числа завдань відноситься використання архаїзмів, варваризмів і взагалі іншомовних (по відношенню до тексту оригіналу) слів, яким у мові перекладу не завжди можуть бути знайдені прямі формальні відповідності з тією ж стилістичною функцією або відповідності на основі іншої формальної категорії. Особливо перекладацькі труднощі зустрічаються в деяких літературних творах окремі репліки іноземною (по відношенню до оригіналу) мовою, цілі іншомовні речення, словосполучення або синтаксично відокремлені слова (часті, наприклад, у Голсуорсі французькі вкраплення). Вони саме в силу їх вибраності, ізольованості — легко можуть бути перенесені в текст перекладу без будь-яких змін і бути пояснені в підрядковій примітці, як це зазвичай і робиться [60, с. 164].

Щодо такого елемента словника, як діалектизм, труднощі перекладу завжди виявляється особливо значними. Можна прямо сказати, що передача територіальних діалектизмів як таких не здійснена за допомогою територіальних же діалектизмів мови перекладу. Справа в тому, що використання елементів того чи іншого територіального діалекту мови, на який робиться переклад, неминуче вступає в протиріччя з реальним змістом оригіналу, з місцем дії, з його обстановкою, з приналежністю дійових осіб і автора до певної національності [60, с. 165]. Таким чином, елементи територіального діалекту, використані в літературному творі, як правило, не тільки нагадують про приналежність дійових осіб до певної територіальної групи населення, не тільки є ознакою вузького місцевого колориту, але, будучи відхиленням від літературної норми, можуть служити і межею соціальної або культурної характеристики персонажів. Саме ця особливість стилістичного використання діалектизма піддається в деякій мірі відтворення в перекладі, якщо останній не обмежується передачею тільки його речового змісту. Проте ця можливість часто залишається невикористаною.

Загальнонародні діалектизми входять, як правило, до складу просторіччя, тобто основних функціональних відповідністю всякого роду діалектизмів (як територіальним, так і соціальним) в українських перекладах здатне служити просторіччя в широкому сенсі слова

1.3 Художній дискурс як лінгвокультурема британського національного характеру

Художня мова це особливий стиль мовлення, історично сформована в системі англійської літературної мови, що має низку спільних рис, також історично мінливих, і великою різноманітністю приватних особливостей, видозмінюються в залежності від форм прояву цього стилю, від епохи, від індивідуальної манери автора. Художній текст являє собою найбільш повне

вираження літературної мови. У багатьох випадках це явище виходить за межі літературної мови в область мови національної, загальнонародної [6, с. 16].

Художній текст - це мова мистецтва слова, головною функцією якого є естетична функція, а й комунікативна функція проявляється тут в повній мірі. Робота з художнім текстом досить трудомістка, тому що кожен такий текст має свою яскраво виражену специфіку. А переклад художнього тексту на іншу мову є серйозною перекладацькою проблемою [3, с. 13].

У художніх текстах зустрічаються особисті імена, але це імена вигадані, як і багато дати; реальні зазвичай топоніми – назви країн, міст, але це далеко не обов'язково, а в науково-фантастичному романі вони, як правило, вигадані. В художньому тексті можуть бути документальні цитати з інших текстів, але їх документальність іноді уявна. Зустрічаються достовірні описи конкретних географічних місць, але цю достовірність ще потрібно перевірити: не виключено, що автор щось додав від себе.

Таким чином, когнітивна інформація в художньому тексті існує на задньому плані, і вона не цілком достовірна. Автор використовує її в своїх художніх цілях, підпорядковуючи своїм естетичним завданням [3].

У художніх текстах можуть зустрічатися розмовно-просторічна лексика, риторичні питання звернені до читача від імені автора, відступи, описи природи і ін. в тому числі і «образ автора».

«Образ автора» знаходить вираз в тексті твору, перш за все, в авторській мові. Авторська мова може бути представлена різними композиційно-мовними формами: розповіддю, описом, міркуванням [17, с. 20]. Художньому тексту властиві такі ознаки як: сюжетність, наповненість, акціональність, тимчасова послідовність подій. Ці ознаки реалізуються через використання антропонімів, топонімів, темпоральних покажчиків, акціональних дієслів. Опис повідомляє про зовнішні ознаки дійової особи і обстановку дії. Опис висловлює відносини: предмет — простір і предмет — ознака, воно статичне [22, с. 15].

Внутрішнє мовлення персонажа також є складовою мовної партії, зазвичай вона представлена у вигляді внутрішнього монологу. У прозовому творі використовується також непряма мова, в якій зливається голос автора і голос персонажа. Провести межу між цими голосами в невластивій мові дуже важко. Мова автора наближається до мовної системи персонажа включає характерні для нього вирази, авторський задум представлений перш за все вживанням займенники і дієслів 3-ї особи [21].

Коли вживають термін "стиль художньої мови", мають на увазі лінгвістичні категорії, як, наприклад, слова, їх значення, їх поєднання, синтаксичні конструкції, характер образності, інші особливості мови, специфічні з точки зору їх відбору та взаємозумовленості в даному стилі мови. Основні особливості художнього стилю - це суворі відповідності всіх форм мови (слововживання, синтаксичного побудови, фонетичного звучання) нормам національної літературної мови; прагнення до точності вираження думок без допомоги різних позамовних засобів; усунення "знижених" слів; тяжіння до відомої традиційності деяких мовних засобів [33].

Для функціонального стилю художньої літератури, особливості якого визначаються його основною функцією — функцією впливу, характерна наявність абсолютно вільних метасеміотичних синтагм, насичених емоційно-оцінними-експресивними конотаціями [16].

Підбір синонімів з метою емоційного впливу на читача, різноманітність і велика кількість епітетів, різні форми емоційного синтаксису стають надбанням цього стилю. Тут ці засоби отримують своє найбільш закінчене і мотивоване вираження в ідейно-художньому відношенні. Наступною найбільш загальною характерною рисою стилю художнього мовлення є особливі форми зв'язку між частинами висловлювання. Як і образність, ця риса виявляється тісно пов'язаною і взаємообумовлених з емоційною забарвленістю висловлювань.

Художня проза в значній мірі зобов'язана своїм розвитком занепаду драматургії, яка піддавалася переслідуванню з боку пуритан. Тому саме XVIII

століття по праву вважається століттям становлення і розвитку самостійного жанру літератури художньої прози. Але різновид стилю художнього мовлення мову художньої прози ще перебував на початковій стадії свого розвитку. За характером використання мовних засобів він зблизився з мовою поезії, то з мовою есе, то з мовою ділових документів. Причому це не було навмисним використанням різностильних елементів в певних художньо-естетичних цілях, а лише свідчило про те, що характерні ознаки самого мовного стилю ще не визначилися [8].

Отже, художній текст (текст художнього змісту) — це текст, основною функцією якого є естетичний вплив на читача або слухача. Основна мета будь-якого твору цього типу полягає в досягненні певного естетичного впливу, створенні художнього образу. Така естетична спрямованість відрізняє художню мову від інших актів мовної комунікації, інформативне зміст яких є первинним, самостійним. Художні тексти відрізняються також характером переданої інформації, так як в художньому тексті зазвичай передається інформація інтелектуальна, емоційна та естетична. Цілком природньо, що для цього потрібні й особливі способи передачі інформації. Всі ці види інформації передаються через раціональний, емоційний і естетичний вплив на одержувача. Такий вплив досягається за допомогою мовних засобів усіх рівнів [21].

Особливо слід відзначити таку особливість художнього тексту, як передбачувана автором ступінь активності читача, його співучасть у створенні твору, співтворчість. На відміну від логічних текстів, де роль одержувача зводиться до сприйняття фактів, в художній літературі автор в ряді випадків апелює до життєвого і читацького досвіду того, кому текст адресований, розраховує на появу у читача певних асоціацій, на певний ступінь «домислювання».

Однією з основних особливостей художнього тексту є наявність в ньому ліричного героя. Художні тексти відрізняються від логічних і структурно-різноманітністю. Якщо в логічному тексті інформація подається лінійно,

послідовно, то в художньому творі можуть чергуватися епізоди, що відносяться до різних сюжетних лініях, можуть зміщуватися і навіть зміщуватися різні хронологічні і логічні плани, з'являтися так звані ретроспективні епізоди. Таким чином, прочитане раніше може переосмислятися після отримання нової інформації. Елементи інших стилів стають загальнодоступними через стиль художньої мови. Однак вони ніколи не втрачають своїх специфічних рис там, де вони використовуються не в якості стилістичних прийомів, а в якості певних норм даного стилю [17].

Мова художньої прози як різновид стилю художнього мовлення чітко реагує на зміни норм літературної мови. Більше того, взаємодіючи з останнім, мова художньої прози сам робить деякий вплив на зміну і розвиток норм літературної мови. Мова художньої прози не так чітко окреслюється з точки зору взаємозумовленості компонентів його системи, як інші стилі мовлення. Але провідні риси цього стилю проступають з достатньою впевненістю і легко протиставляються провідним рисам інших стилів мови. Особливості мови художньої прози, незважаючи на те, що вони все більше і більше множаться, залишаються типовими для даного стилю [13].

Мета стилю художньої літератури полягає в тому, щоб запропонувати можливу інтерпретацію будь-якого феномена, змушуючи читача побачити точку зору автора. У цьому полягає когнітивна функція стилю художньої літератури. Невід'ємними рисами стилю художньої літератури є:

1) Сукупність художніх прийомів, що створюють живі образи за допомогою лінгвістичних засобів.

2) Використання слів в їх контекстуальних значеннях і, часто, в декількох словникових значеннях (або ж, щонайменше, слів, які перебувають під сильним впливом лексичного оточення).

3) Використання словника, в тій чи іншій мірі відображає погляд автора на ті чи інші події або явища.

4) Особливий індивідуальний підбір лексичних і синтаксичних засобів.

5) Введення оборотів, типових для розмовної мови в тому чи іншому обсязі, в залежності від обраного жанру [21, 229].

Дійсно оригінальна образність мови в поєднанні з емоційною синтаксичною організацією висловлювання; синтез авторського задуму оповідання й мови персонажів; використання елементів різних стилів мови, оброблених і пристосованих для цілей художньої оповіді; використання слів в похідних і контекстуальних значеннях - всі ці особливості, взаємодіючи одна з одною, утворюють свою систему, неповторну ні в якому іншому стилі мовлення.

Висновки до першого розділу

У першому розділі було надано суттєву характеристику поняття «національний характер». Було розглянуто зміну пріоритетних думок щодо національного характеру протягом останніх століть. При розгляді поняття «національний характер» було виявлено, що воно використовується в різних галузях наукового знання: філософії, політології, соціології, психології та етнопсихології, лінгвокультурології. Також описали структуру національного характеру, фактори, що впливають на його формування.

Було розглянуто особливості сучасного англійського національного характеру. Ми вивчили основні його риси: консерватизм, патріотизм, любов до будинку, шанування історії, снобізм, ввічливість, терпимість, ексцентричність, любов до будинку та до тварин, незвичайне почуття гумору. Було встановлено, що британський характер досить суперечливий: британці люблять свій будинок та країну, але люблять подорожувати, мають дивне почуття гумору, проте подарували світові кращих гумористів, дотримуються законів, але пишуть найкращі детективи. У англійській лінгвокультурі є спеціальне слово для позначення британського національного характеру - "Englishness". Таким чином, можна сказати, що культура Англії відрізняється від інших країн світу поруч характерних особливостей, які не можна не

відчуті буквально скрізь і в усіх: у поведінці, у побуті, традиціях, мистецтві, моралі, релігії мові.

Для адекватного розуміння статусу образу англійського національного характеру у культурі важливо пам'ятати, що це, перш за все, образ, відмінний від реальності та сконструйований когнітивними засобами; але базовим для людей, що належать до певної культури, є саме існуючий у ній образ, спроби інтерпретації якого робилися в різні роки та з різних сторін наукового знання. Незважаючи на величезну кількість праць, присвячених проблемам національного характеру, досі є різні точки зору не тільки на те, що таке національний характер, чи існує він взагалі.

Отже, національний характер – це сукупність найбільш частих психологічних чи інших особливостей мислення, переживання, поведінки тієї чи іншої етнічної спільноти, а також це форма буття народу, спосіб його існування в історії, закріплена у мові та тенденціях його розвитку, у системі цінностей, відносин до світу і до самого себе, моделей вирішення історичних завдань, традиціях, соціальній поведінці, у сукупній специфіці психологічних особливостей.

Розглянувши особливості сучасного британського національного характеру, дійшли висновку, що він повний протиріч, несподіванок та винятків. Також виявили, що найбільш яскраво вираженими рисами національного характеру британців є консерватизм, патріотизм, шанування історії та любов до будинку, снобізм, ввічливість, терпимість, особлива любов до тварин, ексцентричність та незвичайне почуття гумору.

РОЗДІЛ 2. ЗОБРАЖЕННЯ РИС НАЦІОНАЛЬНОГО БРИТАНСЬКОГО ХАРАКТЕРУ У КАЗЦІ М. БОНДА «ПРИГОДИ ПАДДИНГТОНА»

2.1. Консервативність та вірність традиціям як провідна риса англійців

Англійська література може похвалитися великою кількістю хороших якісних дитячих книг з цікавими сюжетами та яскравими персонажами: «Аліса в країні див» Л. Керрола, «Пітер Пен» Дж. Баррі, «Мауглі» Р. Кіплінг, «Вінні-Пух та його друзі» А. Мілна, які по праву увійшли до скарбниці світової художньої літератури.

І. Опі та П. Опі підкреслюють освітню та виховну роль казки: «Казки, які з'явилися в Англії в другій половині ХІХ ст. мали різне стилістичне забарвлення, але головне завдання письменників зводилася до одного – дати урок виховання моральності й водночас висловити відчуття свого часу в художній формі, доступній дитячій свідомості, що містить у собі глибину філософських роздумів автора про сенс життя та призначення людини» [Оріє, р. 19].

«Золотою добою» англійської дитячої літератури прийнято вважати 1890-1920 рр. У цей час з'явилися літературні казки Ч. Дікенса, Л. Керрола, лімерики Е. Ліра, які багато в чому створили та закріпили нові канони дитячого читання. До цього часу дитячі книги пропагували моралізування, строгість, культ слухняності, а з часу «золотої доби» – набувають ряду нових рис: гумор, іронію, нонсенс, гротеск, ігровий початок, побутові деталі, гру слів, психологізм, приховану повчальність тощо. Водночас з'являються літературні казки про тварин, де звірі виконують не допоміжну функцію, а стають головними героями чи діють нарівні з героями-людьми.

Перша, а потім Друга світова війни на якийсь час перервали розвиток англійської літературної казки. Жанр було відроджено у 1950–1960 рр., коли з'явилася ціла плеяда талановитих казкарів: К. С. Льюїс, Е. Аттли, М. Бонд, чия творчість дозволило назвати цей час «срібним віком» дитячої літератури

Великобританії. На думку вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема, К. Грейсона, А. Сміт, для англійської літературної казки цього часу характерне тяжіння до більшої реалістичності [Грейсон; Сміт]. Чудеса та чари поміщуються в умови нашого сучасного світу. Казковий текст наповнюють подробиці повсякденного побуту британців, їх характерні риси та особливості поведінки. Письменники мають справу з реальними проблемами, поміщаючи їх у вигадані умови, що зі свого боку призводить до розмивання кордонів між вигадкою і реальністю.

Збірник оповідань М. Бонда про ведмедика на ім'я Паддингтон був опублікований у 1958 р. і є класичним прикладом літературної анімалістичної казки [Bond]. Саме тоді набирають популярності спогади дітей, евакуйованих до Лондона під час воєнних дій, які змішувалися з негативною реакцією на нові міграційні потоки до Великобританії з Індії та Південної Азії, щоб заповнити нестачу робочої сили. Актуальним стає питання англійського побуту, традицій та національного британського характеру [Doty]

Маленького балакучого перуанського ведмеда, названого пізніше на честь станції, знайшли лише з валізою на вокзалі Паддингтон. Зображення одного ведмеда, який чекає на залізничній станції не було випадковим. Бонд придумав ідею, спостерігаючи за дітьми та дорослими, які чекали на вокзалах Лондона у часи Другої світової війни. Це переважно єврейські діти-біженці були частиною відомого «Kindertransports»; дітей відправляли з Німеччини, Чехословаччини, Австрії та Польщі до Британії та розміщували у прийомних сім'ях, де лондонці доглядали за ними [Ellis-Petersen]. Бонд згадував, що «у багатьох дітей був багаж та ярлики на їхніх шиях із їхніми іменами та адресами» [Preston]; це вплинуло на першу появу Паддингтона, який також носив записку з написом: *“Please look after this bear, thank you”*. Подібно до біженців, у Паддингтона була лише маленька коричнева валіза з написом *“Wanted on voyage”*. Такі валізи були досить поширені в період до Другої світової війни, і вони втілювали бідність біженців, спричинену ситуацією в країнах їхнього походження.

Роман містить сім історій, у яких детально розповідається про «повсякденні» аспекти британського життя середнього класу середини ХХ століття: домашні традиції, шопінг, традиційні святкування Різдва та Хелловіна тощо. Тобто для читача розкривається досвід повсякденного життя, який ведмідь з Перу здатний перетворити на надзвичайні події. Ці надзвичайні події стають можливими завдяки спробам Паддингтона подолати труднощі в опануванні нової культури.

Найперше, про що хочеться сказати, це про сімейні традиції. Загалом опис цієї частини супроводжується такими лексемами як *usual*, *always* тощо.

Однією з традицій у сім'ї Браунів був сніданок та збори на роботу після нього. Важливо відзначити, що для британців сніданок є традиційним та обов'язковим:

In the case of the Brown family, Mr. Brown usually went off to his office soon after breakfast, leaving Mrs. Brown and Mrs. Bird to go about their daily tasks [Bond, p. 23].

Події досить часто розгортаються саме навколо сніданку, адже, як правило, уся сім'я знаходиться вдома в цей час:

One morning the Brown family was about to sit down to breakfast as usual when Mr. Brown noticed something strange going on in the garden [Bond, p. 71].

У книзі зустрічаються згадування того, що пропускати сніданок – недоречно в Великобританії:

Letting go of Paddington, their visitor produced a large watch on the end of a chain. "Gone ten of the clock, and I no have breakfast yet!" [Bond, p. 142].

Також британцям притаманна культура пиття чаю й, як правило, для цього відводиться окремий час:

Later that day the Browns were in the middle of their afternoon tea when the peace was shattered by the sound of a violent commotion in the road outside their house [Bond, p. 40].

Зважаючи на те, що англійці досить товариські, вони з легкістю можуть запросити сусіда випити чашку чаю:

“You must be dying for a cup of tea,” said Mrs. Brown [Bond, p. 141].

Зважаючи на традиції сім’ї, Паддингтон також знайшов свою традицію – відвідувати свого друга кожного ранку:

Paddington always looked forward to his morning chats with Mr. Gruber. One of the things that made visiting his friend’s antique shop in the Portobello Road so special was the fact that it was never the same two days running [Bond, p. 46].

Взагалі більшу частину того, що Паддингтон дізнався про соціальні очікування в Лондоні, йому розповів його друг, містер Грубер, угорський іммігранта, який керує магазином на ринку Портобелло. За словами Бонда, його персонаж базувався на його літературному агенті Гарві Унні, єврейському біженці з нацистської Німеччини, хоча в книзі персонаж містера Грубера був угорського походження (Бірн). У книзі він дуже добра людина і хороший друг Паддінгтона. Оскільки вони обоє мігранти, вони, як правило, тримаються разом і зазвичай насолоджуються спільними «одинадцятками»:

During the summer months they often had their elevenses sitting in deck chairs on the pavement outside the shop, discussing problems of the day in peace and quiet before the crowds arrived [Bond, p. 47].

Важливо відзначити, що друзі полюблять пити какао, а не більш типовий британський чай:

“You can lie down afterward, and they give you a nice cup of tea in the bargain.” – “I prefer cocoa,” said Paddington. “Bears do, you know.” [Bond, p. 107].

Це також можна сприймати як типову рису мігрантів, які прагнуть будувати власні спільноти. У книзі немає жодної згадки про те, чому пан Грубер приїхав до Британії. В одному з діалогів містер Грубер пояснює Паддінгтону, що дім – це *“more than a roof over your head”*, і підсумовує свій досвід спілкування з новою сім’єю так: *“my body had travelled very fast, but my heart... she took a little longer to arrive”*. Це можна розглядати як неявну критику ставлення людей до мігрантів. Мігрантам потрібно більше часу, щоб освоїтися у своїх нових домівках, і невинно позбавляти їх особистості та очікувати,

що вони негайно адаптуються. Він часто повторює вираз, який став постулатом його життя:

“Better safe than sorry” was Mr. Gruber’s motto [Bond, p. 47].

Чоловік відверто ділиться з Паддингтоном своїм минулим, адже розуміє, що ведмедю треба розширювати його кругозір, аби краще адаптуватися у новому місці:

“When I was a boy,” Mr. Gruber would say, “people used to dance the night away to the sound of balalaikas. That doesn’t seem to happen anymore.” Having been born in Darkest Peru, Paddington had no idea what a balalaika was, let alone what it sounded like, but with Mr. Gruber’s help he did learn to play a tune called “Chopsticks” on an ancient piano at the back of the shop [Bond, p. 47-48].

Він завжди готовий допомогти своєму юному другові, адже знає як йому складно іноді буває:

Mr. Gruber was always ready to help, and he most certainly would have done so had he heard their buns were missing. He might even have closed his shop for the morning [Bond, p. 8].

Також містер Грубер вчить Паддингтона новим речам, притаманним британцям та англійській культурі:

“It sounds very complicated,” said Paddington, dusting himself down.

“It is really no more complicated than you or I picking up a mug of cocoa and drinking it,” said Mr. Gruber. “When you think about it, that is also something of a miracle. I suggest we have our elevenses first, and then you can try out the tune I’ve just put in. It’s Beethoven’s Moonlight Sonata. I’m sure you will find it much easier.” [Bond, p. 53].

Цікаво, що вираз *better to be safe than sorry* часто вживає й інший герой книги – містер Браун, що свідчить про її усталеність в англійському середовищі:

“I don’t think he’ll be back,” said Paddington. “Not if he saw Mrs. Bird on the warpath, but Mr. Brown thinks it’s better to be safe than sorry.” [Bond, p. 36].

Варто відзначити, що окрім рутинних справ, таких як сімейний сніданок чи чаювання, є риси, які також виділяють британців серед інших національностей, зокрема, це консервативність та повага до чужої власності. Паддингтон дуже швидко засвоїв устої британського життя:

“I think I’d better ask Mr. Brown if he minds first,” said Paddington, clutching at straws. “It is his paint.” [Bond, p. 38].

Проте, незважаючи на всі позитивні аспекти, є й риси, які мають негативну конотацію, зокрема, це бажання зекономити, і мова йде не про загальне поняття заощадження, а про жадібність. Так, коли Паддингтон допомагав фарбувати труби, його сусід запропонував йому вкинути таку ж роботу, проте вдвічі дешевше, зважаючи на те, що Паддингтон – це ведмедь, іммігрант, який не буде відстоювати свої права:

Paddington did a quick count-up on his paws. “Ten pence!” he exclaimed. “That’s less than tuppence a pipe!”

“It’s a well-known fact in business,” said Mr. Curry, “that the bigger the quantity the less you pay for each individual item. It’s what’s known as giving discount.” [Bond, p. 38].

Примітно, що Паддингтон уособлює риси досить упевненої особистості, а тому прагне вчиняти справедливо, ігноруючи пропозицію містера Каррі.

Отже, можна підсумувати, що для британців найбільш характерними рисами є консервативність та вірність традиціям, також у них можна відзначити повагу до чужого майна, товариськість, серед негативних рис часом проявляється жадібність та гординя.

2.2. Розвиток толерантності та ввічливості за прикладом головного героя казки «Пригоди Паддингтона»

Окремо зупинимося на на адаптації головного героя книги – ведмедя Паддингтона. Задля того, аби проаналізувати шлях його розвитку як жителя Лондона, важливо зупинитися на його походженні. За сюжетом Паддингтон потрапляє до сучасного Лондона з Дрімучого Перу, тобто є представником досить специфічного соціального типу: іноземець-іммігрант із країн «третього світу» у Великій Британії. З погляду міжкультурних взаємин, ведмежа – яскравий представник іншої культури, який опинився в незнайомому йому середовищі, а його пригоди яскраво та барвисто демонструють проблеми діалогу культур, головною з яких є проблема імміграції та інакшості. Практично всі сюжети казкових історій про Паддингтон так чи інакше виявляються пов'язаними з цією проблематикою. Проте сам Паддингтон пишається своїм походженням:

“Forgive my mentioning it, but from your accent I take it you are not . . . well . . . I mean, where exactly are you from?”

“Peru,” said Paddington. “Darkest Peru.” [Bond, p. 99].

Паддингтон часто згадує про свою тітку Люсі, яка залишилися в Перу, але бажала йому кращого життя:

“If we go to Peru,” said Paddington, “I would sooner visit the Home for Retired Bears in Lima. I haven’t seen my Aunt Lucy for a long time, and it will be a nice surprise for her.” [Bond, p. 125].

Також Паддингтон розповідає, що це вона навчила його гарних манер, аби він міг гідно поводитися в Лондоні:

[Aunt Lucy] taught me my tables, and she taught me to say ‘please’ and ‘thank you’ when I’m out shopping and to raise my hat whenever I meet someone I know. [Bond, p. 106].

Паддингтон пишається речами, які він зумів привезти з собою зі свого дому, серед них окремо виділяється календар:

In any case, the most important item was always the calendar specially made by Aunt Lucy herself for Paddington [Bond, p. 135].

Як і більшість іммігрантів, Паддингтон з радісним збудженням розглядає незнайомі йому речі й із задоволенням вивчає все нове.:

He was following behind in a dream. ...his eyes nearly popped out with excitement.

Як зазначала М. Блаунт, Паддингтон «швидко навчається і дуже логічно мислить, він ніколи не поведився б так, як поводитися б дитина, а як дорослий, який вивчає цивілізоване життя, оскільки виховувався не в пустелі» [Blout, p. 311). Ці фактори сприяють ролі Паддингтона як іммігранта, який бажає асимілюватися з панівною культурою (яка сприймається ним як більш «цивілізована», ніж його рідна перуанська культура), тоді як його вдумливість і наївний здоровий глузд гарантують, що він ніколи не буде представлений як дурний персонаж. Логіка, з якою він має справу з деякими умовностями панівної культури, ставить їх під сумнів. Наприклад, під час свого першого відвідування театру Паддингтон з жахом виявляє, що двадцять пенсів, які він платить за оперні окуляри, не дають йому права взяти їх додому [Bond, p. 105]. Здебільшого неефективне збільшення, яке пропонують такі окуляри, на думку Паддінгтона, навряд чи варте ціни його важко заощаджених грошей. Дізнавшись, що гроші йдуть лише на оренду окулярів, він з нищівною логікою переводить це на вартість їжі, гірко вигукуючи: *“That’s two buns’ worth!”* [Bond, p. 106]. Здавалося б, надмірні витрати на тимчасове використання нестандартного обладнання, мабуть, не викликають сумнівів у інших членів аудиторії, які, здається, звикли до цієї умовності. Цей випадок типовий для гумору в оповіданнях про Паддингтона, де саме наївна логіка Паддингтона розкриває недоліки панівної культури.

Також цікавою є історія знайомства Паддингтона з архітектурою Лондона:

“It looks like a bicycle wheel to me,” said Paddington.

“It’s called the London Eye,” said Judy.

“We’re all going for a ride on it,” explained Mr. Gruber.

“We’re going for a ride on a bicycle wheel!” exclaimed Paddington. “I hope we don’t get a puncture!” [Bond, p. 155].

Ведмедик дуже допитливий, але це не нахабна, безпардонна цікавість, а живий, щирий інтерес до культури іншої країни, бажання зрозуміти її і по можливості прийняти:

But to Paddington everything was new, or almost everything, and he liked trying strange things.

Не можна не погодитися з думками дядька Пастузо про те, що для дослідження світу треба іноді усамітнитися:

“Is the only way to see the world,” said Uncle Pastuzo, pleased at everyone’s reaction. “From on high and away from the crowds.” [Bond, p. 159].

Незважаючи на те, що Паддингтон виріс у Перу, він поводить себе дуже ввічливо й виховано, і чітко дотримується правила «У чужий монастир зі своїм уставом не ходять». Якщо говорити про лексеми, які характеризують його ввічливість, то такі як *polite*, *politeness* і різні ввічливі фрази вживається в казці частіше, ніж будь-які інші.

“Bless you,” said Paddington, politely raising his hat. “You can borrow my handkerchief if you like” [Bond, p. 14].

Тут є цілий ряд ввічливих виразів, зокрема *bless you*, *you can borrow, if you like*, завдяки яким ведмежа може влитися у світ британців.

Ще один приклад:

On his way out he bumped into a lady about to enter. Raising his hat politely, he held it open for her, and as he did he saw she was carrying several cartons of milk [Bond, p. 138].

Варто наголосити, що окрім ввічливих слів, на окрему згадку заслуговує смішний старий капелюх Паддингтона, з яким він ніколи не розлучається, адже він дозволяє йому зайвий раз продемонструвати його гарні манери. Речення *“Paddington raised his hat”* неодноразово зустрічається в оповіданнях:

Shortly afterward, having thanked Mr. Gruber for the cocoa, Paddington bid him good-bye and made his way out of the shop, raising his hat to the crowd outside as he went [Bond, p. 55].

У наступному прикладі разом поєднуються ввічливі слова вибачення та підіймання капелюха:

“I’m very sorry,” said Paddington, raising his hat politely to show the conversation was at an end. “I’m afraid I can’t” [Bond, p. 109].

Паддингтон засвоїв не лише ввічливі слова, а й гарні манери, наприклад, притримати двері, допомогти щось підняти тощо:

On his way out he bumped into a lady about to enter. Raising his hat politely, he held it open for her, and as he did he saw she was carrying several cartons of milk [Bond, p. 133].

“Pardon me!” called Paddington [Bond, p. 136].

Окрім ввічливості ведмежа часто дякує оточуючим. Ця риса досить яскраво описує британців, адже в досить швидкоплинному світі не кожен може знайти час на вдячність:

Paddington thanked the man for his kind offer and, after waving good-bye to the crowd, set off at a brisk pace toward the nearest police station [Bond, p. 7].

Часом виникають ситуації, в яких Паддингтон потребує допомоги та він завжди подякує за це:

“Thank you very much, Mr. Sarge,” said Paddington gratefully. “It means I shan’t have to speak to Sir Bernard Crumble after all. If you don’t mind, I shall always come here first if ever my shopping basket on wheels gets towed away” [Bond, p. 20].

Серед найбільш виразних прикладів вдячності можна відмітити наступні:

Thank you very much, Mrs. Bird,” said Paddington gratefully. “If you like, I’ll go around and tell him now” [Bond, p. 44].

Паддингтон багато часу проводить із хатньою робітницею, місіс Берд, тому часто дякує їй за допомогу.

“Thank you very much,” said Paddington as he got up to leave. “I shall always come here in the future whenever I want to go anywhere.” [Bond, p. 130].

На сторінках казки зустрілася сцена, коли Паддингтону в честь свята запропонували випити шампанського, проте ведмідь зумів не лише ввічливо відмовитися, а й підкреслити свою любов до пиття какао:

“I know it’s a little early in the day,” he said, “but would you care for a glass of champagne while we go through the possibilities?”

“No thank you,” said Paddington. “I had one once and it tickled my whiskers. I would sooner have a cup of cocoa.” [Bond, p. 124-125].

Паддингтон надзвичайно послужливий і доброзичливий. Він завжди готовий запропонувати свою допомогу, навіть коли сам потребує її найбільше. Власне, його знайомство з Браунами почалося з того, що він «ввічливо підняв капелюх і запитав: «Чи можу допомогти вам?»».

...politely raised his hat and asked “Can I Help you?”

А в ситуації, коли офіцер зайшов у глухий кут при пошукові його загубленого візочка з булочками, Паддингтон запропонував йому мармеладний сендвіч, який зберігав під шляпою, як його навчила тітка Люсі:

He stared at the policeman, who seemed to have gone a pale shade of white. “Is anything the matter?” he asked.

“Would you like a marmalade sandwich? I keep one under my hat in case of an emergency.” [Bond, p. 18].

Паддингтон вміє підмітити характерні риси окремої людини та прямо сказати про це, аби підтримати:

“You have been a very good customer over the years, and I daresay none of the traders want to see you go elsewhere. It is a great compliment to you, Mr. Brown [Bond, p. 21].

Часом трапляються ситуації, у яких Паддингтон сам стає вчителем для британців, наприклад:

“I’m trying to conduct a survey, but so far I haven’t found a single person to interview. Everybody in the road seems to be out.”

“I expect it’s because of your board,” said Paddington knowledgeably. “Mrs. Bird says she never opens the door to a man with a clipboard. It usually means he’s after something.”

“Ah!” The man gave a hollow laugh.

“Thank you very much for the tip. I’m not used to this kind of work, you see, and . . .” His voice trailed away under Paddington’s gaze. [Bond, p. 98].

Ведмежа проявляє чуйність до репортера, адже бачить його розгубленість, а пізніше сам стає тим, хто дає інтерв’ю.

Однак, незважаючи на ввічливість і вихованість, Паддингтон досить наполегливий у досягненні своїх цілей, рішучий і принциповий. За словами самого автора, він твердо стоїть на ногах і має чітке уявлення про те, що правильно, а що ні.

It was the one just outside the landing window at the side of the house, which had been the cause of all the trouble in the first place, and he had left it until last because he wanted to make an especially good job of it for Mrs. Bird’s sake [Bond, p. 34].

Паддингтон готовий до рішучих дій, задля збереження загального добробуту своєї сім’ї та оточення:

Mrs. Bird pursed her lips, but before she had time to say anything Paddington jumped to his feet.

“Don’t worry, Mrs. Bird,” he called, as he hurried out of the room. “Leave it to me.” [Bond, p. 89].

Особистий характер Паддингтона завжди під питанням, незалежно від того, скільки вдумливої доброти він виявляє до інших. Наприклад, коли Джуді стверджує, що Паддингтон повинен залишитися, тому що він буде добрим, місіс Берд відповідає:

“different people have different ideas about being good. All the same...he looks the sort of bear that means well” [Bond, p. 33].

Наслідки зрозумілі, хоча Паддингтон намагається зробити все можливе, аби його рівень порядності сприймався не нижче від рівня Браунів. Подібним

чином, у випадках, коли Паддингтон зазнає несправедливості або намагається відшкодувати те, що, на його думку, є шкодою, заподіяною комусь іншому – часто через його фірмовий «жорсткий погляд» його сприймають як надзвичайно загрозливого. Наприклад, продавець уникає потенційно грубих зауважень на адресу Паддингтона, оскільки переконаний:

“He has more than enough in there already” [Bond, p. 152].

Тобто Паддингтон вміє відстоювати власні межі та захищати інтереси сім’ї Браунів. Це добре продемонстровано на прикладі діалогу між офіцером та ведмедем:

“One last thing,” he remarked casually. “Can you tell me the name of Jonathan’s school?”

“I’m very sorry,” said Paddington, raising his hat politely to show the conversation was at an end. “I’m afraid I can’t.”

“What’s it worth?” asked the interviewer. Taking out his wallet, he fingered some notes.

“More than all the tea in China,” said Paddington, remembering one of Mrs. Bird’s favorite phrases.

“And if this doesn’t work?” asked the man, detaching one of the notes, crackling it enticingly between his thumb and forefinger. [Bond, p. 109].

Розуміючи, що офіцер не хоче відступати, Паддингтон вдається до хитрощів:

“I have a secret weapon,” said Paddington. “I’ll show you if you like.”

Looking around to make sure nobody was watching, he gave the interviewer one of his hardest stares ever. [Bond, p. 110].

Отже, Паддингтон представлений як взірцевий іммігрант, адже він вільно розмовляє англійською, надзвичайно ввічливий, і ця ввічливість може сприйматися навіть як стереотипно британська. Він завжди звертається до людей на «містер», «місіс» і «міс», і лише в окремих, досить рідких, випадках на ім’я. Він досить добросердечний, але не до простака – не боїться висловити своє несхвалення нечесним людям. Зважаючи на те, що Паддингтон герой

дитячої казки йому притаманні комічні характеристики, зокрема, його здатність потрапляти в халепу, але він робить усе можливе, щоб виправити ситуацію. Він готовий відмовитися від усього, щоб стати британським громадянином. Навіть його ім'я, Паддингтон, походить від станції Паддингтон, де його знайшла його прийомна сім'я, Брауни.

Загалом Паддингтон сповідує британські традиції та наслідує чесноти, характерні для англійців, такі як толерантність, ввічливість, чесність, рішучість, добросердечність тощо.

2.3. Кількісний аналіз використання рис національного характеру британців

Провівши детальний аналіз лексичних одиниць, які характеризують риси британського характеру, вдалося виділити ті з них, які є характерними для нації загалом та для головного героя – Паддингтона, зокрема.

Серед загальних британських рис можна назвати доброзичливість, консервативність, товариськість, тяжіння до традицій, які є провідними у книзі. Зважаючи на жанр казки, автор вводить негативного персонажа, який уособлює жадібність та зверхність, адже вважає, що перуанський ведмідь не може бути повноцінним членом суспільства.

Аналіз лексичних одиниць, що використовуються автором при описі рис британського характеру, які сповідує Паддингтон, дозволяє виділити основні якості, які допомогли йому подолати проблеми міжкультурної комунікації.

Задля більшої наочності дані представлено на діаграмі 1.



Діаграма 1.

Отже, на діаграмі видно, що найважливішими рисами для британців є вдячність (22%), ввічливість і доброзчердечність по 16 % кожна. Далі йдуть толерантність (14%) та інтерес до культури (14%), тоді – гордість своїм походженням (10 %) та рішучість (8%). Ймовірно, саме ці якості дозволили Паддингтону зайняти своє місце не лише в Лондоні, а й у серцях багатьох читачів.

Висновки до другого розділу

Для британців найбільш характерними рисами є консервативність та вірність традиціям, також у них можна відзначити повагу до чужого майна, товариськість, серед негативних рис часом проявляється жадібність та гординя.

Паддингтон представлений як взірцевий іммігрант, адже він вільно розмовляє англійською, надзвичайно ввічливий, і ця ввічливість може сприйматися навіть як стереотипно британська. Він завжди звертається до людей на «містер», «місіс» і «міс», і лише в окремих, досить рідких, випадках на ім'я. Він досить добросердечний, але не до простака – не боїться висловити своє несхвалення нечесним людям. Зважаючи на те, що Паддингтон герой дитячої казки йому притаманні комічні характеристики, зокрема, його здатність потрапляти в халепу, але він робить усе можливе, щоб виправити ситуацію. Він готовий відмовитися від усього, щоб стати британським громадянином. Навіть його ім'я, Паддингтон, походить від станції Паддингтон, де його знайшла його прийомна сім'я, Брауни.

Загалом Паддингтон сповідує британські традиції та наслідує чесноти, характерні для англійців, такі як толерантність, ввічливість, чесність, рішучість, добросердечність тощо.

Аналіз лексичних одиниць, що використовуються автором при описі рис британського характеру, які сповідує Паддингтон, дозволяє виділити основні якості, які допомогли йому подолати проблеми міжкультурної комунікації. На рис. Отже найважливішими рисами для британців є вдячність (22%), ввічливість і доброзчедчність по 16 % кожна. Далі йдуть толерантність (14%) та інтерес до культури (14%), тоді – гордість своїм походженням (10 %) та рішучість (8%). Ймовірно, саме ці якості дозволили Паддингтону зайняти своє місце не лише в Лондоні, а й у серцях багатьох читачів.

І хоча окремі дослідники стверджували, що Бонд показує світ, у якому британське життя некритично представлене як позитивна сила, існують інші елементи історії, які можуть змусити читача сумніватися в певних рисах цього світу.

РОЗДІЛ 3. СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ БРИТАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ КАЗКИ М. БОНДА «ПРИГОДИ ПАДДИНГТОНА» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

3.1. Перекладацькі прийоми для досягнення адекватності перекладу мовних засобів відтворення рис британського національного характеру

Наявність мовних маркерів відтворення рис британського національного характеру у творі «Пригоди Паддингтона» М. Бонда є однією з провідних труднощів перекладу цієї книги українською мовою. Відтворення національних особливостей мовленнєвої поведінки героїв та мови самого твору вимагає від перекладача уважності, знання національних особливостей британської лінгвокультури та вміння застосовувати специфічні прийоми перекладу для відтворення національно-специфічних рис вихідного твору.

Ведмежа Паддингтон, хоча за сюжетом казки він приїхав до Великобританії з іншої країни, є носієм британської лінгвокультури, що знаходить своє відображення не тільки на рівні лексики, мовленнєвої поведінки, але й у вимові, у фонетичній складовій мовлення цього героя казки. Паддингтон володіє фонетичною та граматичною стороною мови на рівні носія мови, відхилення від норм фонетичної сторони британської англійської мови спостерігаються лише в окремих випадках.

Цікаво також відзначити, що фонетичні особливості персонажа, а саме опущення приголосного звуку /h/ (*alfprice*) властиво носіям англійської мови, що належать до нижчих соціальних класів (*lower class*). При перекладі такі особливості вимоги головного героя казки здебільшого не відтворюються, тобто вони опускаються, переважно – через брак в українській мові відповідників, які могли б передати специфіку британської вимови.

Натомість, в українському перекладі казки застосовується низка перекладацьких прийомів для відтворення лексичних засобів репрезентації британського національного характеру. Наприклад, однією з особливостей репрезентації британського національного характеру на прикладі мовленнєвої

особистості ведмежати Паддингтона є використання ним мовної гри як прагматичного засобу мовлення. Для британців притаманна мовна гра як особливість англійської мови, адже будучи лаконічною та багатозначною, ця мова часто використовує слова-омоніми, що спричиняє низку непорозумінь під час комунікації. Так, у одному з епізодів казки про Паддингтона відбувається комунікативна невдача у спілкуванні ведмежати та працівника банку:

“I’d like to leave all my interest in, please,” explained Paddington. “In case it rains.””

“Well,” said the man in a superior tone of voice as he made some calculations on a piece of paper. “I’m afraid you won’t keep very dry on this. It only comes to three pence.””

“What!” exclaimed Paddington, hardly able to believe his ears. “Three pence! I don’t think that’s very interesting.””

“Interest isn’t the same thing as interesting.” (BPA).

У цьому прикладі комунікативна невдача викликана неправильною інтерпретацією багатозначної лексичної одиниці “interest” – 1) інтерес, зацікавленість; 2) відсотки. Головний герой казки зі своєї дитячої позиції інтерпретує це слово у першому значенні, створює ненавмисну гру слів (*interest – interesting*), що викликає комічний ефект. В українській мові цей епізод, який розкриває національний характер британців та їх схильність до мовної гри – навмисної чи ненавмисної – може бути відтворений наступним чином:

– Я хотів би, якщо можна, залишити на рахунку відсотки, – пояснив Паддингтон. – На чорний день.

– Боюся, – досить гордо сказав дядечко, підрахувавши щось на аркушику паперу, – що набагато світліше він від цього не стане. Ваші відсотки становлять лише три пенси.

– Що?! – обурено вигукнув Паддингтон. – Три пенси?! Знав би я, як воно у вас тут у банку, тримав би гроші у своїй власній банці. З-під мармеладу...

– Банк і банка – зовсім різні речі.

Оскільки в українській мові слово «відсоток» немає такої ж багатозначності, як в англійській мові, то подібна гра слів із цією лексемою неможлива. У цих умовах задля збереження прагматичного ефекту перекладач вдається до прийому цілісного перетворення. Відповідно, репліка обурення (“*Three pence! I don’t think that’s very interesting.*”), у якій реалізується заснована на багатозначності гра слів, замінюється висловлюванням з омофонами *банк – банка* для відтворення гри слів українською мовою і передачі емотивної реакції комуніканта. Відповідно, це перетворення також переноситься і на наступне висловлювання (*Interest isn’t the same thing as interesting*).

Такий прийом перекладу дозволяє перекладачеві не тільки зберегти емоційне навантаження цього епізоду книги та гумористичний ефект, але й надати читачам змогу ближче зрозуміти національний британський характер, зокрема – схильність британців до гри слів. При цьому перекладач також вдається до допоміжного прийому перекладу – додавання або розширення вихідного висловлювання. Коротка фраза ведмежати в оригіналі казки “*I don’t think that’s very interesting*” у перекладі перетворюється на цілих два речення, які кардинально відрізняються від того, що насправді сказав персонаж в англійській версії книги: *Знав би я, як воно у вас тут у банку, тримав би гроші у своїй власній банці. З-під мармеладу...*

У перекладі використані два речення замість одного, а також додана низка лексем, які відсутні у тексті оригіналу. Це зроблено з метою введення та органічного функціонування у тексті мовної гри, а також для передачі особливостей характеру та мовленнєвої особистості головного героя, змальованого у книзі як по-дитячому наївне ведмежа.

Гра слів у наведеному уривку з книги присутня не тільки у використанні омофонів, але й у застосуванні фразеологізмів та гри з ними та їхнім значенням. Так, Паддингтон використовує вислів “*In case it rains*”, який має значення – «у випадку біди, про всяк випадок». Перекладач відтворює цей сталий

британський вислів як *На чорний день*. Тут використаний прийом еквівалентного перекладу, коли до питомо британського фразеологічного виразу добирається схожий за значенням вислів української мови. Такий переклад є адекватним та доцільним, особливо з огляду на те, що надалі у тексті книги присутня гра слів з цим сталим виразом, яку перекладач також зміг успішно відтворити засобами української мови.

Так, в англійському тексті цього уривку працівник банку відповідає ведмежаті: *“I’m afraid you won’t keep very dry on this”*. Тут використовується прийом іронії та гри слів та сенсів – у дослівному перекладі вислів *“In case it rains”* перекладається як «якщо дощитиме». Відповідно, банкір говорить, що збереження, які планує відкласти Паддингтон, настільки малі, що «навіть чи дозволять вам не промокнути». У перекладі цей прийом відтворений як *«Боюся, (...) що набагато світліше він від цього не стане»*. Така гра з фразеологізмами при перекладі досить точно та вдало передає і сенс висловлювання, і його прагматичний та емоційний потенціал. До того ж, знову збережена мовна гра, яка є важливим лінгвокультурним явищем, що передає особливості британського національного менталітету й характеру.

Аналогічним чином гра слів відтворена й у наступному прикладі, де також застосований прийом цілісного перетворення фразеологічного словосполучення:

Оригінал	Переклад
<p><i>“Can’t get right up to the gates, I’m afraid. There’s a bit of an obstruction. But it’s only a few yards up the road. Can’t miss it. <u>Just follow yer nose.</u>” The driver paused and looked down out of his cab with growing concern as Paddington, after stepping down on to the pavement, began</i></p>	<p><i>Ближче до воріт мені не підібратися, вже вибач – ти ба, чого там нагородили! Он вони, ворота, трохи подалі. Не промахнешся. <u>Тримай ніс за вітром</u> – і вперед.</i></p> <p><i>Шофер замовк і з деякою тривогою глянув на ведмедика, який, вистрибнувши на тротуар, раптом</i></p>

<p><i>twisting about for several seconds and then suddenly fell over and landed with a bump in the gutter.</i></p> <p><i>“Ere,” he called anxiously. “Are you all right?”</i></p> <p><i>“I think so,” gasped Paddington, feeling himself to make sure. “<u>I was only trying to follow my nose, but it kept disappearing.</u>” (BPM).</i></p>	<p><i>закрутився дзигною, оступився і бухнувся в придорожню канаву.</i></p> <p><i>– Гей! – крикнув шофер. – Все гаразд?</i></p> <p><i>– Здається, що так – видихнув Паддингтон, обмацуючи себе для певності. – <u>Я спробував тримати ніс за вітром, а ніс кудись втік.</u></i></p>
---	---

На виникнення комунікативної невдачі у цьому випадку вплинули лінгвістичні фактори, пов’язані з неправильною інтерпретацією фразеологічного словосполучення *follow one’s nose* – «йти прямо вперед; керуватися чуттям». Для передачі такого непорозуміння перекладач вдався до цілісного перетворення і використав фразеологізм, що містить сему руху і слово «ніс», а саме «*тримати ніс за вітром*». Цей фразеологізм української мови не є еквівалентом вихідного фразеологізму і має інше значення («змінювати свої переконання, змінювати свою поведінку в залежності від обставин»), проте у цьому контексті має необхідну багатозначність передачі прагматичного потенціалу тексту, а саме комічної ситуації.

Загалом, британський гумор є одним із найбільш виразних засобів вираження британського гумору в аналізованому творі. Наприклад, у наступному прикладі знову бачимо комічну ситуацію, побудовану на неправильному розумінні ведмедиком Паддингтоном значення деяких слів:

Оригінал	Переклад
<p><i>[...] “And as if that isn’t enough, <u>my system is frozen.</u>”</i></p> <p><i>Paddington became more and more upset as he listened to Mr Curry</i></p>	<p><i>[...] До того ж у мене все <u>замерзло</u>. Тривога Паддінгтона все зростала, а тут він мало не впав з шухляди. – <u>У вас все замерзло!</u> –</i></p>

<p><i>and he nearly fell off his box with alarm at the last piece of information.</i></p> <p><i>“<u>Your system’s frozen!</u>” he exclaimed. “I’ll ask Mrs Bird to send for Doctor MacAndrew.”</i></p> <p><i>Mr Curry snorted. “I don’t want a doctor, bear,” he said crossly. “I want a plumber. <u>It’s not my own pipes that are frozen. It’s the water pipes.</u>” (BPM).</i></p>	<p><i>Вигукнув він. — Я зараз же попрошу місіс Берд послати лікаря Мак-Ендрю.</i></p> <p><i>Містер Каррі пирхнув: – Ведмідь, мені не потрібен лікар, – сердито сказав він. – Мені потрібен водопровідник. <u>Це не в мене все замерзло. Все замерзло у водопроводі.</u></i></p>
---	---

Як очевидно з цього прикладу, головний герой твору знову неправильно інтерпретував багатозначні слова *system* і *pipes*. У цьому випадку слово *system* може бути інтерпретоване як система водопроводу або дихальна система, а слово *pipes* як 1) водопровідні труби; 2) дихальні шляхи. Незважаючи на те, що ці слова в оригіналі вже мають досить широке значення, у перекладі вони ще більше генералізуються і замінюються на займенник «все».

У наступному прикладі можна спостерігати приклад черговий приклад неправильної інтерпретації фразеологічного словосполучення, на базі чого побудована комічна ситуація у книзі:

Оригінал	Переклад
<p><i>“You’ll be lucky,” he said. “You have to work your way up to a job like that. <u>Your best plan is to start at the bottom.</u>”</i></p> <p><i>[...] Laying the hosepipe on the ground he picked up a long piece of wood and poked it between two barrels</i></p>	<p><i>– А ти не пропадеш! – засміявся майстер. – Ні, таку роботу ще треба заслужити. <u>Починати завжди краще з самих низів.</u> [...]</i></p> <p><i>Паддингтон відклав шланг, вибрав довшу дошку і просунув між двома бочками на самому низу штабеля.</i></p>

<p><i>at the bottom of the pile. Things had happened so quickly earlier in the day he hadn't been able to take it all in, but he distinctly remembered the foreman advising him that <u>the best place of all to start in a marmalade factory was at the bottom</u> (BPM).</i></p>	<p><i>Вранці все сталося так швидко, що він не встиг нічого до ладу збагнути, проте твердо запам'ятав слова майстра: на мармеладній фабриці <u>завжди краще починати з самих низів.</u></i></p>
--	---

Тут Паддингтон сприймає фразу *start at the bottom* буквально і починає чистити бочки з нижніх рядів, тоді як майстер мав на увазі «починати з нижчих щаблів кар'єри». В англійського фразеологізму *start at the bottom* існує еквівалент в українській мові – «починати з низів», але перекладач використовує прийом додавання («з самих низів») для надання емпізи. Відповідно, для відтворення фразеологізму як лінгвокультурного елементу тексту тут використаний еквівалентний переклад та прийом додавання (розширення) вихідної структури речення.

Типовий приклад національно-обумовленого британського гумору, заснованого на мовній грі, спостерігаємо і в наступному уривку:

“But it says outside your trips are half price,” replied Paddington hotly.

“Half price?” echoed the man. “Just you show me where, young feller me bear.”

Paddington hurried out of the shop and pointed to the sign over the door.

“There you are!” he exclaimed.

The man stared up at the notice for a moment and then back at Paddington.

“Ere, Alf,” he called, putting his head inside the shop door. “There’s a young bear out here taking your name in vain.”

“That isn’t half price,” he said, turning back to Paddington. “That’s Alf Price of Alf Price Coach Tours. He’s the owner.” (BPM).

У цьому прикладі використана лексична та фонетична мовна гра для створення ефекту комічного. До фонетичної мовної гри належать слова, що

починаються зі звуку /h/: та які багато носіїв англійської мови не вимовляють у цій позиції. До лексичних одиниць належить омонімічне слово *price*, використане в одному контексті як власне ім'я, а в іншому – як загальний іменник. Труднощі при перекладі засобів мовної гри у цьому прикладі пов'язані з підбором фонетичного еквівалента власного імені *Alf Price*, який водночас служив би омонімом словам «ціна» і «половина». Для вирішення цієї проблеми перекладач вдається до прийому цілісного переосмислення, замінюючи ім'я *Alf* на Пів, і прізвище *Price* на Плати:

– Але у вас зовні написано, що треба платити лише половину, – не здавався Паддингтон.

– Половину? – Заперечив дядечко. – Де це таке побачив, друже мій клишоногий? Паддингтон вибіг з бюро і тицьнув у «ПІВ ПЛАТИ» над дверима. – Ось! – пояснив він.

Дядечко здивовано витріщився спочатку на вивіску, а потім ведмедика. – Гей, Пів! – крикнув він, просунувши голову у двері. – Тут прийшов ведмідь і дразниться.

– Це зовсім не означає «Плати половину», – пояснив він, повертаючись до ведмежати. – Просто господаря бюро зовуть Пів, а прізвище Плати.

Окрім національно-специфічного британського гумору та використання фразеологічних зворотів, які виражають особливості національного характеру британців, роль мовних маркерів національного менталітету у досліджуваній казці відіграють також і слова-реалії. Вони називають різноманітні національно-специфічні явища, осіб тощо.

Наприклад, у наступному прикладі описана ситуація, викликана відсутністю у головного персонажа казки фонових знань про традиції, пов'язані з пороховою змовою 1605 р. у Великобританії:

“Penny for the Guy, sir.” “Thank you very much,” said Paddington, taking a penny out of the cap.

“It’s very kind of you.” “Oi!” said the boy as Paddington turned to go. “Oi! You’re supposed to give me a penny-not take one yourself.” (BAP).

– Пенні Гаю Фоксу, сер. – Дякую, – сказав Паддингтон і взяв із кашкета пенні. – Ось, дякую! І він пішов далі.

– Гей! – гукнув його хлопчик. – Ти що, з місяця вправ? Це ти мені маєш дати пенні, а не я тобі!

На виникнення непорозуміння також впливає багатозначність слова *Guу*, яке може бути і власним ім'ям, і загальним іменником. Внаслідок цього Паддингтон неправильно розуміє ілюктивну силу висловлювання та приймає прохання за пропозицію. При перекладі багатозначність втрачається, проте комунікативний ефект зберігається завдяки використанню експлікації власного імені: ім'я Гая Фокса ні про що не говорить персонажу, він припускає, що юнак з якоїсь причини присвоює це ім'я йому.

У наступному прикладі Паддингтон не сприймає сарказм риторичного питання співрозмовника, тоді як другим фактором виникнення комунікативного непорозуміння є незнання фразеологічного словосполучення та його буквальна інтерпретація:

Оригінал	Переклад
<p>“Ho, yes,” said the gatekeeper sarcastically. “And who are you, pray? “<u>Lord Muck</u>” is self?” “<u>Lord Muck!</u>” repeated Paddington. “I’m not a Lord. I’m Paddington Brown.” “’Ave you seen yourself in a mirror lately?” asked the gatekeeper. “<u>Lord you may not be – but mucky you certainly are.</u>” (BPM).</p>	<p>– А, ну-ну, – реготав вахтер. – А хто ти такий, скажи на милість? Князь <u>Старий Чобіт</u>? – Князь <u>Старий Чобіт</u>? – повторив Паддингтон. – Я не князь! Я Паддингтон Браун. – Шкода, шкода, – глумливо поспівчував вахтер. – А то приказка «з бруду в князі» – це якраз про тебе. Ти в дзеркало давно востаннє заглядав?</p>

У цьому прикладі в ході перекладу використовується відразу кілька прийомів: цілісне переосмислення передачі стійкого висловлювання “*Lord Muck*” (дослівно – «Лорд Брудний»), що означає пихату людину та, при цьому,

пов'язане з семою неохайності. Використана синтаксична перестановка в репліці у відповіді вахтера, а також додавання авторської репліки для передачі емотивного стану мовця. Вислів *Lord you may not be – but mucky you certainly are* перекладений за допомогою поширеного сталого вислову «із бруду в князі». Відповідно, використовується адаптація, одомашнення питомо британського висловлювання в українському перекладу. З одного боку, такий прийом перекладу дозволяє більш точно передати семантику виразу для українських читачів, зробити його більш зрозумілим для цільової аудиторії перекладу. З іншого ж боку, доместикація «стирає» національну специфіку, а відтак переклад втрачає у здатності відтворення особливостей британського національного характеру. Особливості доместикації та протилежної йому стратегії форенізації розглянемо детальніше у наступному підпункті дослідження.

Таким чином, серед найбільш вживаних прийомів перекладу українською мовою маркерів британського національного характеру в англomовній казці М. Бонда «Пригоди Паддингтона» використовуються цілісне перетворення, еквівалентний переклад, генералізація значення, розширення вихідної форми.

3.2. Форенізація та доместикація як засоби відтворення британського національного характеру в українському перекладі

Як показав аналіз особливостей та прийомів відтворення британського національного характеру в українському перекладі на матеріалі казки про Паддингтона М. Бонда, при перекладі часто використовується адаптація вихідних лінгвокультурних реалій, таких як національно-специфічні фразеологізми, реалії, власні назви, дотичні до британської культури до української мови та культури. Відповідно, такі мовні засоби «доместикуються» або «одомашнюються», щоб вони були більш зрозумілими українському читачеві.

У деяких випадках доместикація доцільна, вона дозволяє передати значення таких виразів та слів, для яких немає еквіваленту в українській мові. Однак часто такий переклад опускає національно-специфічну лексику, яка становить основу мовних засобів вираження британського національного характеру. Відповідно, маркери британського менталітету у книзі замінюються на маркери українського менталітету при перекладі. Приклад такого перекладу можна розглянути на матеріалі наступного уривку з книги М. Бонда:

[...] *“I suppose you’ve left yer Rolls round the corner?”*

“My rolls?” said Paddington, looking most surprised. “I didn’t bring any rolls. Only some cocoa. I thought I was going to eat here.” (BPM).

[...] *Ну що, з’їв?*

– Я поки що нічого не їв, – здивовано сказав Паддингтон. – Я навіть нічого не приніс, тільки какао. Я гадав, зможу поїсти тут.

У цьому прикладі також спостерігається комунікативна невдача, викликана неправильною інтерпретацією через незнання лексичних одиниць, а саме омонімічних слів *Rolls* – «автомобіль Роллс-Ройс» і *rolls* – «булочки». При перекладі використовується прийом цілісного переосмислення, вищезгадані омоніми опускаються і замінюються іронічною фразою «*Ну що, з’їв?*», що вживається в переносному значенні. Такий вираз притаманний українській мові, він відсутній в британському лексиконі та, до того, не точно відтворює справжню інтенцію співрозмовника Паддингтона у книзі. Відповідно, «одомашнивши» складний для відтворення фрагмент вихідного тексту, перекладач спотворює його сенс, однак зберігає саму мовну гру.

Зокрема, у перекладеному уривку, як і в тексті оригіналу, Паддингтон трактує фразу в буквальному значенні, і відповідно до цього значення формується його репліка у відповідь. Отже, в українській версії комунікативна невдача, викликана лінгвістичними чинниками, стає комунікативною невдачею, викликаною прагматичним чинниками, а саме неправильною інтерпретацією інтенції партнера. Перекладач виходить із ситуації труднощів

передачі мовної гри, але при цьому переклад значно втрачає у плані передачі національного характеру британців, зокрема – повністю опускається національно-специфічна реалія – марка автомобіля.

Звернемо також увагу на перекладацькі прийоми, використані у наступному уривку з казки М. Бонда «Пригоди Паддингтона»:

Оригінал	Переклад
<p><i>“Anyway, I don’t usually do bears,” said Madame Zaza cautiously. “But as you’re on holiday, if you like to cross my palm with silver I’ll see what I can do to oblige.” Paddington undid his suitcase and taking out a sixpence passed it over Madame Zaza’s outstretched hand before quickly putting it away again. Having his paw read was much cheaper than he had expected. Madame Zaza gave Paddington a startled look. “You’re supposed to stop half-way and drop it in,” she exclaimed (BPA).</i></p>	<p><i>І взагалі, ведмедям я зазвичай не гадаю, – попередила мадам Заза. – Але якщо ти мандрівник у чужому краю... Позолоти ручку, а я постараюся як зможу.</i></p> <p><i>– Що означає «позолоти ручку»? – не зрозуміло ведмежа.</i></p> <p><i>– Це означає – поклади в неї гроші, а то я нічого не побачу, – лукаво відповіла мадам Заза. Паддингтон розкрив валізу, витяг шестипенсовик, затиснув його в кулачці й простягнув лапу мадам Заза. Виявилось, що ворожіння по лані вартує не так вже й дорого! Мадам Заза кинула на нього невдоволений погляд. – Я мала на увазі в МОЮ руку поклади, а не в свою! – закричала вона.</i></p>

Комунікативна невдача у цьому прикладі викликана неправильною інтерпретацією фразеологічного звороту *to cross one’s palm with silver*. Головний герой казки – ведмежа Паддингтон – сприймає цю фразу в буквальному значенні і діє відповідно до сприйнятого імперативу.

Натомість, в українській мові існує вираз зі подібним значенням «*позолотити ручку*», але для збереження комунікативного ефекту перекладач вдається до додавання (розширення) реплік персонажів для розкриття значення цього виразу для дитячої аудиторії, а також до прийому цілісного перетворення для зміни реакції персонажа відповідно до буквального значення. Відповідно, у цьому варіанті перекладу також спостерігаємо використання перекладацького прийому доместикації, який знаходить вираження у використанні національно-специфічного виразу з української лінгвокультури для заміни ним питомо британського фразеологізму.

Аналогічним чином доместикація застосована й у наступному варіанті перекладу:

“Shiver me timbers!” he exploded. “What’s this? Expectin’ a gale?” (BPA).

– *Провалитися мені разом із палубою!* – загуркотів він. – *Це ще що таке? Звеш шторм, га?*

Комунікативний збій у цьому прикладі викликаний буквальним сприйняттям образного висловлювання *shiver me timbers*. Наприклад, переклад цього вислову як «*Чорт мене забирай*» є близьким еквівалентом, але воно не має тієї ж образності. Для досягнення адекватності перекладу перекладач підібрав еквівалент цього виразу зі схожою образністю, але з відмінним семантичним наповненням.

Окрім того, доцільно звернутися й до прикладів перекладу такого маркеру британського національного характеру, як ввічливість та толерантність. Одним із яскравих прикладів перекладу мовних засобів вираження ситуації, де ці максими спілкування, такі важливі для британців, порушуються, може слугувати наступний уривок:

“I want a clothes line,” he announced. “A what?” exclaimed the assistant. Paddington hurriedly moved the bullseye to the other side of his mouth.

“A clothes line,” he repeated, in a muffled voice. “it’s for Mrs. Bird. Her old one broke the other day.” (BAP).

У цьому прикладі комунікативна невдача викликана порушенням максими такту. Комунікант створює перешкоди сприйняття його мовлення співрозмовником, оскільки говорить із набитим ротом. Перекладна тактика, використана для передачі цієї особливості мовлення персонажа казки, цікава тим, що у перекладеному тексті використовується навмисна контамінація мовлення, яка відсутня у тексті оригіналу і передається за допомогою лексичних засобів у авторському мовленні:

– *Дайте мені, будь ласка, мотушку для білишини.*

– *Що? – не зрозумів продавець. Паддингтон пересунув льодяник за іншу щоку.*

– *Мотушку для білишини, – повторив він, ледве повертаючи язиком. – Це для мішшіш Берд. Штара днями порвалашъ.*

Відповідно, спостерігаємо застосування прийому доместикації, оскільки мовлення персонажа адаптоване до фонетичних особливостей української мови. При цьому передається текст, який в оригіналі не містить подібних фонетичних спотворень, тож такий переклад не можна назвати повністю еквівалентним. Перекладач тут намагається прагматично збагатити текст перекладу і зробити описану комунікативну ситуацію більш зрозумілою та кумедною для українського читача саме вдаючись до перекладацького прийому доместикації.

Окрім того, зустрічаємо деякі зразки перекладу фонетичних особливостей мовлення героїв та проаналізуємо спроби перекладача передати засобами української мови фонетичну гру в британському варіанті англійської мови:

“Oh, garrot geek!” [...] “I ev zis at con tear boory.” “Right, great.” I didn’t know what she was talking about, but she was my first satisfied customer. “You know con tear boory?” She now had a mouthful of carrot cake, which didn’t exactly help me decipher what she was trying to say.

“No, don’t think so. What is it?” “It is seaty. Next doovre?” “Right. Yes. Pardon?” “You know! Next ze tonnel. You go out ze tonnel, you go up. It ez catty

drawl. Con tear boory!” Something clicked. “Ah, Canterbury. The cathedral, right. You’ve been there?” (BPA).

– О! Доркв’яний иріг! – [...] – Я їла дакий у канн... ти... бурі. – Точно, я дуже радий. – Я не зрозумів, про що вона говорить, але був щасливий бачити в її обличчі першого задоволеного клієнта.

Ну, знаєш, канн... ти... бурі? – спитала вона мене з набитим ротом, що зовсім не сприяло кращому розумінню її слів. – Ні, гадаю, не дуже. А що це? – Це сентр. – Ага, що, вибачте? – Ну, одразу за танелем. Виїжджаєш із танелю та їдеш на північ. Це цобор. Канн... ти... бурі! Щось клацнуло всередині: – О! Кентербері! – Собор, точно. — Ти бувала там?

У цьому прикладі ненормативне фонетичне оформлення мовлення іноземцем призводить до непорозуміння. В оригіналі автор створює ефект контамінованого мовлення за допомогою графічних засобів. Автор передає такі фонетичні особливості мовлення іноземця (француза): одзвінчення приголосних звуків (/g/ замість /k/), опущення приголосних звуків (/h/), заміна фрикативних міжзубних звуків зубними (/z/ замість /ð/), використання монофтонгів замість дифтонгів, неправильна вимова голосних (/u:/ замість /ə/).

Натомість, в українській версії перекладач замінює губні звуки передньоязиковими (/д/ замість /м/), опускає деякі приголосні (/п/, /в/), змінює якість голосних (/а/ замість /о/) та ін. Завдяки таким змінам у мовленні персонажа, перекладачеві вдається зберегти комунікативний ефект і відтворити ситуацію непорозуміння. При цьому використаний прийом доместикації, оскільки фонетичні особливості мовлення героя відтворені з опорою на мову перекладу, замінюючи її елементами особливості британської фонетичної системи у тексті-оригіналі.

Порівняно рідше у досліджуваному перекладі використовується стратегія форенізації – тобто, перенесення у текст перекладу іншомовних елементів без їх адаптації до приймаючої мови (мови перекладу). Прикладом застосування цього перекладацького прийому може слугувати наступний уривок, у якому зроблена спроба передати мовлення іноземця:

Оригінал	Переклад
<p>“Yes. Er, what are you having?” I was lost. “<i>Chèvre chaud</i>,” he said. “<i>Chèvre?</i>” “It means the female – what is it, like a mutton but with – on its head – <i>corns?</i>” “<i>Corns on its head?</i>” “<i>Horns?</i>” “Ah, goat.” “Yes, goat.” Hot goat? (BPA).</p>	<p>Так. Гм... ти що будеш? – Я був збентежений. – <i>Chèvre chaud?</i> – відповів Жан-Марі. – <i>Chèvre?</i> – Це жіночий рід... як його? Щось на кшталт вівці, але з... на голові... з <i>ніжками</i> на голові. – З <i>ніжками</i> на голові? – З <i>ріжками</i>? – А! Коза! Парна коза?</p>

У цьому прикладі змальована ситуація неправильного вибору лексичних засобів через недостатнє володіння іноземною мовою. Один із комунікантів, намагаючись пояснити значення найменування страви, підбирає слово *corns* схоже за звучанням з потрібним йому словом *horns*, що дивує його співрозмовника. Незважаючи на всі зусилля комуніканта, другому учаснику спілкування так і не вдається зрозуміти значення слів *Chèvre chaud*. Оскільки в українській мові слово «зерна» не співзвучне зі словом «роги» або «ріжки», перекладач підбирає інше слово («ніжки»), що має схожу фонетичну форму, тим самим здійснюючи прийом цілісного перетворення.

У цьому випадку використовується прийом форенізації при переносі до українського перекладу французького вкраплення *Chèvre chaud*, а також прийом доместикації при відтворенні гри слів *corns / horns* як *ніжки / ріжки*. Загалом, прийом форенізації використовується значно рідше за прийом доместикації. У цьому випадку, також, прийом форенізації застосований для передачі франкомовного вкраплення, що не стосується відтворення британських національно-специфічних елементів казки. Відтак, для перекладу маркерів британського національного характеру використовується переважно стратегія доместикації, яка не завжди дозволяє відтворити національну специфіку британської мови та культури, оскільки замінює їх притаманними українській мові та культурі елементами.

У деяких випадках взагалі використовується прийом опущення при відтворенні національно-специфічних елементів англійської казки. Саме такий прийом використаний, наприклад, у наступному уривку:

“And it’s a bit rang-gar.” “It’s what?” Jake spoke a very weird kind of English. I was beginning to wonder if he wasn’t Cajun or something, his American English mixed with swamp-alligator French. “Ringard, you know, tacky. Touristy.” (BPA).

– I ще... Джейк спілкувався своєрідною англійською. Я вже почав замислюватися, чи не був він каджуном, чи щось таке, що розмовляє американською англійською впереміш із французькою. – ...Липне. Маю на увазі, туристам там як медом намазано.

Цей приклад є одним із прикладів інтерференції нерідної мови в рідну мову (у цьому випадку в англійську мову) та пов’язаним з нею неправильним підбором лексичних засобів. Один із персонажів довгий час живе у Франції і настільки звик говорити французькою, що для нього іноді буває складно підібрати слово рідною мовою, тому замість англійських слів він вставляє у свою мову французькі. В українській версії перекладач опустив іноземне слово, натомість відразу давши його еквівалент. В оригіналі персонаж надає синонім слова *tacky* (укр. «липкий») – *touristy*, яке українською мовою перекладено ідіоматичним виразом «*як медом намазано*».

Відповідно, для перекладу маркерів національного характеру британців в англійській казці М. Бонда «Пригоди Паддингтона» переважно використовується прийом доместикації. Це іноді спричиняє втрату національного забарвлення тих лексичних, фонетичних та фразеологічних маркерів, які використовуються у тексті оригіналу, а тому залишається відкритим питання доцільності використання такої перекладацької стратегії.

3.3. Кількісний аналіз перекладацьких прийомів перекладу мовних засобів відтворення рис британського національного характеру

Звернемо увагу на кількісні показники аналізу перекладацьких прийомів перекладу мовних засобів відтворення рис британського національного характеру, що дозволить визначити найбільш частотні прийоми перекладу, використані при відтворенні української мови англomовної казки М. Бонда «Пригоди Паддингтона».

Зокрема, звернемо увагу на наступні показники частотності використання різноманітних прийомів перекладу національно-специфічних елементів вираження британського характеру й ментальності (рис. 3.1.):



Рис. 3.1. Кількісне співвідношення прийомів перекладу

Всього у роботі проаналізовано 100 прикладів використання маркерів британського національного характеру на прикладі казки М. Бонда «Пригоди Паддингтона». Однак, з огляду на те, що у рамках одного прикладу може використовуватися кілька таких маркерів, а також перекладацькі прийоми часто використовуються у комплексі (наприклад, цілісне перетворення та прийом додавання), загальна сукупність проаналізованих прикладів становить 142 приклади. З цього числа, яке приймаємо за 100%, 35% прикладів становить цілісне перетворення, тобто саме цей перекладацький прийом становить найбільш частотний серед всіх проаналізованих. 25% становить

перекладацький прийом додавання або розширення вихідної форми. Ще 15% від проаналізованих прикладів становить прийом генералізації, 14% – це прийом еквівалентного перекладу.

Відтак, найбільш вживаним прийомом перекладу національно-специфічних елементів вираження британського характеру й ментальності є цілісне перетворення, яке часто застосовується у сукупності додавання та генералізації. Другим за частотністю є прийом еквівалентного перекладу.

Також у роботі проаналізовані прийоми доместикації (7% від загального числа аналізованих прикладів), а також форенізації (3%) та опущення (3%). Варто також звернути увагу на співвідношення самих основних стратегій перекладу, без допоміжних прийомів перекладу, таких як розширення та генералізація значення. Відтак, звернемося до рис. 3.2., щоб з'ясувати частотність таких перекладацьких стратегій при відтворенні українською мовою національно-специфічних елементів вираження британського характеру:

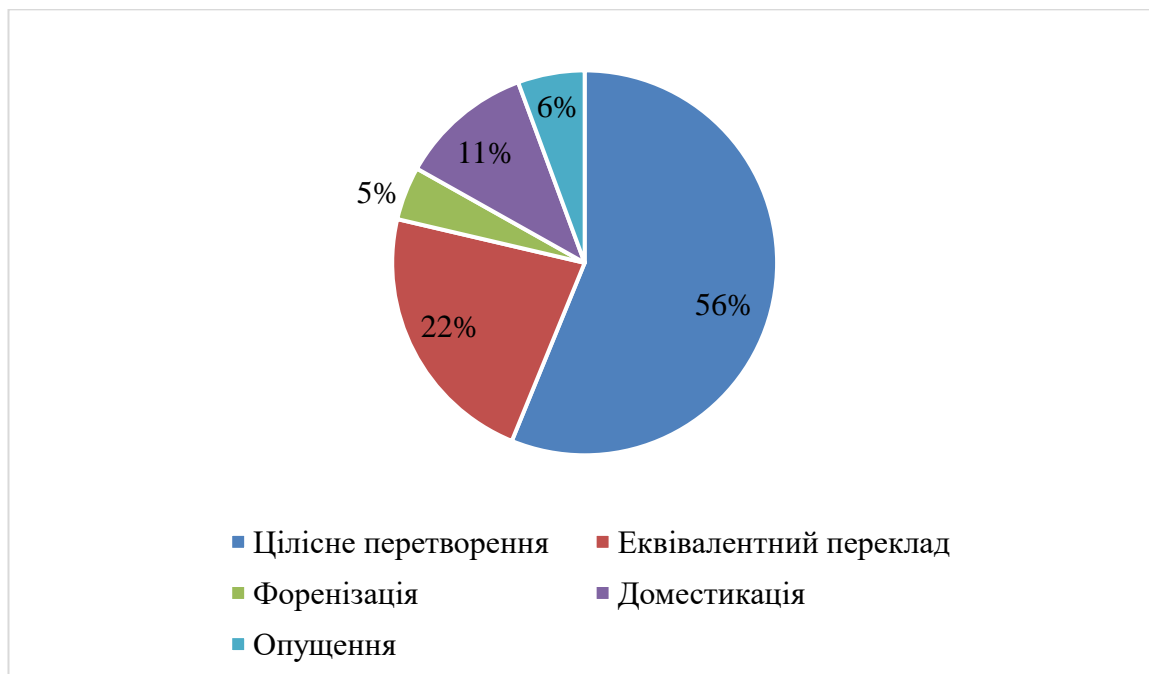


Рис. 3.2. Кількісне співвідношення перекладацьких стратегій

Відповідно, цілісне перетворення залишається найбільш частотною стратегією, до якої вдаються перекладачі при відтворенні українською мовою

національно-специфічних елементів вираження британського характеру – його частка становить 56%. 22% становить еквівалентний переклад, 11% припадає на стратегію доместикації, у 6% прикладів перекладач взагалі опускає національно-специфічний елемент тексту, а у 5% використовує прийом форенізації.

Окрім того, аналіз дозволяє з'ясувати, що цілісне перетворення є домінуючим способом передачі всіх типів мовних засобів вираження британського національного характеру. Другим за поширеністю прийомом є еквівалентний переклад, який особливо часто використовується для відтворення фразеологічних зворотів. Також частотним прийомом перекладу є додавання, при цьому один перекладацький прийом часто застосовується спільно з іншими (наприклад, додавання + цілісне перетворення, додавання + еквівалент тощо).

Висновки до третього розділу

Загалом, аналіз особливостей перекладу маркерів британського національного характеру на матеріалі казки М. Бонда «Пригоди Паддингтона» показав, що одним із найбільш продуктивних способів відтворення такого національного характеру в проаналізованій книзі є гумор, у тому числі комунікативні невдачі, зумовлені невірною інтерпретацією лексичних одиниць, грою слів, яка є притаманною британській лінгвокультурі.

При цьому, до лексики, що призводить до найбільших труднощів під час перекладу комунікативних засобів відтворення британського національного характеру, належать омоніми, слова з подібним звучанням і фразеологізми, тобто лексичні одиниці, що належать здебільшого до розряду безеквівалентної та частково еквівалентної лексики.

Таким чином, найважче перекладати мовні засоби відтворення британського національного характеру, оскільки маркерами створення такого характеру в тексті виступає не лише велика кількість безеквівалентної

лексики, а й контаміноване мовлення героя. Наявність цих чинників часто спонукає перекладача повністю перебудувувати висловлювання персонажа мовою перекладу, застосовуючи цілісне перетворення, винаходити нові засоби передачі мовлення українською мовою, а іноді й залишати особливо важкі фрагменти без перекладу. У таких випадках перекладачем даються примітки або ж додаються авторські ремарки.

Серед основних перекладацьких прийомів під час передачі мовних засобів вираження британського характеру є цілісне перетворення, додавання, генералізація, еквівалентний переклад. Також зустрічаються прийоми контамінації мовлення та синтаксичні перестановки. Виокремлені також перекладацькі стратегії доместикації (одомашнення) та форенізації маркерів вираження британського національного характеру при перекладі.

Загалом же, у результаті дослідження було встановлено, що між мовними засобами відтворення особливостей британського національного характеру та перекладацькими прийомами є певні закономірності. Так, для перекладу комунікативних невдач, викликаних лінгвістичними факторами, як правило, використовуються прийоми цілісного перетворення та додавання, а контаміноване мовлення героїв передається за допомогою контамінації мовлення засобами мови перекладу або за допомогою додавання авторських ремарок. Крім того, багато перекладацьких прийомів використовуються в комплексі, наприклад, додавання + підбір еквівалента / генералізація, цілісне перетворення + опущення та додавання, конкретизація + описовий переклад, транслітерація + примітка та ін.

ВИСНОВКИ

Дослідження питань національного характеру у художніх творах є дійсно важливими та необхідними у мовно-науковому середовищі. Завдяки такого роду досліджень можна розглянути або навіть вирішити гостро поставлені питання в перекладацькому середовищі.

У теоретичній частині роботи розглянуто та сформовано характеристику поняття «національний характер». Отже, «національний характер» вважаємо як сукупність цінностей та вірувань, які було прийнято серед членів певного суспільства. Але питання «національного характеру» містить в собі досить суперечливі критерії виокремлення. Автори різних видань виокремлювали диферентні критерії, а саме: деякі виокремлювали темперамент, інші – особистісні риси, треті ґрунтовно позиціонували ціннісні орієнтації суспільства та ін.

Британський національний характер як результат найбагатшої історії країни, її традицій, звичок поведінки. Культура Англії значно відрізняється від інших країн світу, це має прояв у різних сферах життя суспільства: у побуті, традиціях, мистецтві, відтворенні мови, поведінці.

Також, вивчено важливу лінгвістичну проблему – специфіку відтворення британського національного характеру у художньому дискурсі. Тож, при перекладі художнього твору перекладач повинен відтворити стилістичний прийом з мови-оригіналу, або сформувавши свій власний стилістичний прийом, який відобразить необхідні функції та засоби вербалізації.

Розглянуто поняття «Englishness» в англійській лінгвокультурі. З'ясовано, що це поняття важко перекладається і відсутнє в англо-українських словниках. Проте, суспільство англійців виокремлюють значення Englishness як характерну особливість чи властивість, спосіб життя та ментальність, яка їх відрізняє. Тож, це поняття вважаємо суттєвою для англійців.

Виокремили основні риси британців. До цієї категорії зараховуємо: консерватизм, законослухняність, практицизм, патріотизм, снобізм, замкнутість та ворожість до іноземців, толерантність, ввічливість, раціоналізм, вірність традиціям, ексцентричність, парадоксальність.

До факторів, за якими визначають формування національного характеру, належать: клімат, традиції та звички, історія.

Виокремлено процес перекладу та його особливості у художньому дискурсі. Отже, у процесі перекладу художнього твору відбувається трансформація не вихідного тексту, а самої сутності як уяви перекладача про сенс повідомлення, закодованого в початковому тексті. У перекладацькій практиці виокремлюють такі оціночні параметри передачі засобів мовної виразності як: виклад семантики тексту засобами виразності мови-перекладу, вираження експресивного забарвлення тексту, адекватність передачі естетичної інформації. Охарактеризовано загальноживані методи перекладу засобів мовної виразності, такі як: передача мовної фігури шляхом передачі повного еквівалента зі структурою, калькування, передача мовного засобу шляхом підбору відповідності, шляхом опису.

Отже, до процесу перекладу необхідно підходити з урахуванням соціокультурних, соціолінгвістичних особливостей мови оригіналу та мови-перекладу, мовного середовища аби досягнути максимальної адекватності перекладу змісту та сутності тексту зі збереженням його особливостей.

Практична частина здійсненого аналізу художнього тексту дає змогу дійти висновку, що найбільш виразно висвітлено гумор як спосіб відтворення національного характеру. Виокремимо інтерпретацію лексичних одиниць, а саме гру слів, яка є характерною рисою британської лінгвокультури. Зазначимо, що до лексики, яка є найбільш складною для перекладу комунікативних засобів, належать: омоніми та фразеологізми. Адже, саме ці лексичні одиниці входять до ряду безеквівалентної та частково еквівалентної

лексики. Зазвичай, наявність раніше загаданих мовних одиниць є поштовхом до використання перекладачем цілісного перетворення, винаходячи нові засоби передачі мовлення українською мовою. На жаль, у деяких випадках, залишати певні складні фрагменти без перекладу. Безумовно, під час у таких випадках перекладач повинен надати додаткові примітки або авторські ремарки до такого виду перекладу.

Визначено такі перекладацькі прийоми під час передачі та трансформації мовних засобів вираження британського характеру як: цілісне перетворення, додавання, генералізація, еквівалентний переклад, контамінація мовлення та синтаксичні трансформації. Цінним у дослідженні є застосовані перекладацькі стратегії доместикації та форенізації маркерів вираження британського характеру при перекладі.

Встановлено певні закономірності між мовними засобами передачі особливостей британського національного характеру та перекладацькими прийомами. Тож, для перекладу комунікативних невдач, які виникли у результаті лінгвістичних факторів, використовують прийоми цілісного перетворення та додавання. Тим часом як контаміноване мовлення героїв передаємо за допомогою контамінації мовлення засобами мови перекладу або за використання додавання авторських ремарок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ажнюк Б. М. Перекладознавство. Українська мова: Енциклопедія. Вид. 3-тє, зі змінами і доп. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007. 487 с.
2. Англо-український словник: Близько 65000 слів / уклад. М. П. Подвезько, М. І. Балла; за редакцією Ю. О. Жлуктенка. Київ: Рад. школа, 1974. 663 с.
3. Андрієнко Т. П. Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. С. 13–18.
4. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык. Москва: Флинта, 2002. 143 с.
5. Березіна Р.С., Остапенко В.І. Основні методологічні принципи лінгвостилістичного аналізу художнього тексту. Кам. - Под.: Абетка-НОВА, 2004.
6. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад. Вінниця : Нова КНИГА, 2010. 232 с.
7. Бонд М. Медвежонок из Перу в английской семье (на английском языке) / Майкл Бонд., 1977. – 182 с. – (Ленинград. «Просвещение» Ленинградское отделение).
8. Бурцев А. А., Семина Н. В. Английская литературная сказка конца XIX – начала XX века: учебное пособие. Якутск: Изд-во Якутского гос. университета, 1991. 84 с.
9. Виноградов В. С. Введение в переводоведение. Москва: Изд-во ин-та общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
10. Воробйова О.П., Іноземцева І.О., Подолян І.Е. Інтерпретація тексту. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2004. 80 с.
11. Гак В.Г., Григорьев Б. Б. Теория и практика перевода. Москва: Интердиалект, 2003. 456 с.

12. Гусарова И. В. Традиция и творчество британских писателей последней четверти XX века. М. : МГУ, 2013. 159 с.
13. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Вінниця: Нова книга, 2005. 224 с.
14. Дюришин Д. Художественный перевод в межлитературном процессе. Проблемы особых межлитературных общностей. Москва: Наука, 2013. 312 с.
15. Єфімов Л.П., Ясінецька О.А. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посiбник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 240с.
16. Жуковська В.В. Основи теорії та практики стилістики англійської мови: Навчальний посiбник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 240 с.
17. Загнітко А. Лінгвістика тексту: Навчальний посiбник. Донецьк: Дон НУ, 2003. 158с.
18. Знаменская Т.А. Стилiстика англiйського язика. Основи курсу. Москва: Эдиториал, 2002. 137 с.
19. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів : Вид-во при Ун-ті, 1999. 216 с.
20. Иванова А. Символика цвета в романах. Мировая литература в контексте культуры : сб. ст. по материалам Междунар. науч. конф. (12 апр. 2008 г.) и Всерос. студ. науч. конф. (19 апр. 2008 г.) .под ред. проф. Н.С. Бочкаревой. Пермь : Перм. гос. ун-т, 2008. С. 157- 166.
21. Клименко Л.В. Художній переклад як вид міжкультурної комунікації в контексті Євроінтеграціїю *Літературознавчі студії*. 2015. Вип. 1 (1). С. 228–235.
22. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ: Видавництво Київського Університету, 1971. 130 с.
23. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навч. посiб. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.

24. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства: навч. посіб. для студ. переклад. і філол. ф-тів/ін-тів. Вінниця: Нова кн., 2008. 510 с.
25. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова книга, 2003. 448 с.
26. Красовицька Л.Є., В.А. Борисов. A Manual of English Stylistics: навчальний посібник зі стилістики англійської мови для студентів українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2017. 117 с.
27. Кузнецова М. О. Вторинний дискурс англомовних текстів сучасної масової культури: монографія. Запоріжжя: ЗНТУ, 2015. 216 с.
28. Кундзіч О. Л. Творчі проблеми перекладу. Київ: Дніпро, 1973. 204 с.
29. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту. Вінниця, 2005. 143 с.
30. Кухаренко В. А. Практикум з стилістики англійської мови: Підручник. Вінниця. «Нова книга», 2000. 160с.
31. Латышев Л. К. Перевод: теория, практика и методика преподавания: учебник. Москва: Академия, 2003. 362 с.
32. Лингвистические аспекты теории перевода (хрестоматия). Ереван: Лингва, 2017. 307 с.
33. Линтвар О.М. До проблеми художнього перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2012. № 30. С. 144–147.
34. Логвиненко О.М. Культура перекладу художнього твору: психологічний аспект. *Український інформаційний простір : науковий журнал Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв*. Київ, 2014. Ч. 2. С. 117–122.
35. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навч. посіб. для студ. ВНЗ. К. : Центр учб. л-ри, 2009. 304 с.

36. Межжеріна Г. Трансформація мовних одиниць при перекладі з іноземної. Південний архів. Філологічні науки: зб. наук. пр. Херсон, 2002. Вип. 16. С. 35–39.
37. Миловидов В. А. От семиотики текста к семиотике дискурса: Пособие по спецкурсу. Тверь: Тверской гос. ун-т, Ин-т «Открытое общество» (Фонд Сороса), 2010. 93 с.
38. Михайлов Н. Н. Теория художественного текста: учеб. пособие для студ. филол. фак. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2006. 224 с.
39. Молчко О. Порівняльні конструкції з реалією в українській та англійській мовах (перекладознавчий аспект). Вісн. Львів. ун-ту. Серія: Іноземні мови. Л., 2006. Вип. 13. С. 190–197.
40. Мостепанов А. А. Анималистический жанр в английской литературной сказке XX в.: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Воронеж, 2011.
41. Мостепанов А. А. Чужак, иностранец, ребенок: культурная память в сказочных историях М. Бонда о медвежонке Паддингтоне. Память разума и память сердца: материалы Всероссийской научной конференции. Воронеж, 2011. С. 48–57.
42. Мулярчик А. С. В поисках настоящего героя. *Иностранная литература*. 2007. № 11. С. 279 – 293.
43. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. Посібник. Вінниця: Нова книга, 2011. 136 с.
44. Некряч Т. Є. «Підводні рифи» художнього перекладу: відтворення граматичного роду як складника сюжету. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. 2015. № 1. С. 9–13.
45. Паращук В. Ю Reading and Analyzing English Texts. Кіровоград, 2004. 201 с.

46. Пиввуева Ю. В. Пособие по теории перевод. Москва: Филоматис, 2004. 304 с.
47. Пискун Е. В. Образ британцев в произведениях. *Идейно-художественное многообразие зарубежных литератур нового и новейшего времени*. Межвузовский сборник научных трудов, часть 4. М.: «Народный учитель», 2011. С. 131-147.
48. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
49. Рум Адриан Р. У. Великобритания. Лингвострановедческий словарь = Dictionary of Great Britain: Около 10 000 слов. ст. 3. изд., стер. М.: Рус. яз., 2002. 558 с.
50. Сахащук О. І. Мовні реалії та способи їх перекладу. Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк, 2008. № 2. С. 85–87.
51. Сдобников В.В. Теория перевода. Москва: ВостокЗапад, 2007. 448 с.
52. Сидорук Г. І. Основи перекладознавства: метод. розробка. К.: Кондор, 2010. 284 с.
53. Солганик Г.Я. Стилистика текста. Москва, 2003. 152 с.
54. Сорокина К. В. Особенности перевода реалий в художественном тексте: дисс. ... канд. филол. наук: спец 10.02.20 99 «Сравнительноисторическое, типологическое и сопоставительное языкознание». М., 2013. 170 с.
55. Стулов Ю. В. Британская литература: Материалы международной конф., Киев, 2017. 132 с.
56. Федоров А. В. О художественном переводе. Л.: Гослитиздат, 1941. 260 с.
57. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы). 6-е изд. Москва: ООО Филология, 2015. 419 с.
58. Фокс К. Наблюдая за англичанами. Скрытые правила поведения. М.: РИПОЛ классик, 2011. 512 с.
59. Чайковский С. А. Британия и литература. Москва, 2017. 414 с.

60. Чайковська Т.В. Труднощі художнього перекладу. Сучасні наукові дослідження 2006 : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 20–28 лютого 2006 р. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. С. 25.
61. Шемуда М. Г. Художній переклад як важливий чинник міжкультурної комунікації. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. Серія: Філологічні науки. 2013. 1. С. 164–168.
62. Штангурська І. Ю. Проблеми художнього та фахового перекладу. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Філологічні науки: Мовознавство. № 16. С. 53–56.
63. Шулік С. Актуальні проблеми художнього перекладу. *Перекладацькі інновації: матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції*. Суми : СумДУ, 2015. С. 141–143.
64. Baker M. *In Other Words. A Coursebook on Translation*. London and New York, 2002. 304 p.
65. Bassnett S. *Constructing cultures: Essays on literary translation. Topics in translation*. Multilingual Matters Limited. 1998. 143 p.
66. Baumgarten S. “Translation and Ideology” in *Handbook of Translation Studies*, Vol. 3. Amsterdam. P. 59–65.
67. Blount M. *Animal Land: The Creatures of Children's Fiction*ю New York: Avonб 1977.
68. Bond M. *Paddington Here And Now / Michael Bond.*, 2009. – (HarperCollins Children’s Books).
69. Bradford T. Stull. *The Elements of Figurative Language*. London.: Prentice Hall, 2012. 421p.
70. Bradshaw Peter. *Paddington review – Charming and Cheeky. Guardian*. 2014. November. № 14.
71. Buss K., Karnowski L. *Reading and Writing Literary Genres*. Newark, Del.: International Reading Association, 2000. 200 p.

72. Byrne Eleanor. Paddington Bear: The story of the refugee and a message of kindness. *Independent*. 2017. July. № 8.
73. Catford J.C. A Linguistic theory of translation. London: Oxford University Press, 1974. 103 p.
74. Collin Robie. Paddington, review: “a total delight”. *Telegraph*. 2014. November. № 28.
75. Doty R.L. Immigration and National Identity. Constructing the Nation. *Review of International Studies*. 1996. P. 235–255.
76. Ellis-Petersen Hannah. Paddington creator says bear came to him while shopping in Selfridges. *Guardian*. 2014. URL: <https://www.theguardian.com/film/2014/nov/25/paddington-creator-says-bear-came-while-shopping-selfridges>.
77. Fox K. Watching the English. The Hidden Rules of English Behaviour. London: Hodder & Stoughton, 2005. 424 p.
78. Grayson Kyle. How to Read Paddington Bear: Liberalism and the Foreign Subject in A Bear Called Paddington. *British Journal of Politics and International Relations*. 2013. № 15 (3). P. 378–393.
79. Green E. G. T., Krings F., Staerkle C. Keeping the Vermin Out: Perceived Disease Threat and Ideological Orientations as Predictors of Exclusionary Immigration Attitudes. *Journal of Community and Applied Social Psychology*. 2010. № 20. P. 299–316.
80. Levy J. Translation as a Decision Process. Readings in Translation Theory. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab. 1989. P. 37–52.
81. Lototska, K.Ya. English Stylistics. Lviv: LNU Publishing Centre, 2008. 254 p
82. Neubert A. Translation as text. Kent, Ohio: Kent State University Press, 1992. 169 p.

83. Nida E. A. *Language Structure and Translation*. Stanford, Calif.: Stanford Univ. Press, 1975. 230 p.
84. Nord Ch. *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*. Amsterdam: Rodopi, 1991. P. 4–34.
85. Opie I., Opie P. *The Classic Fairy Tales*. Granada; London, 1983.
86. Preston John. Michael Bond interview: ‘The modern world is depressing. Paddington is my escape’. *Telegraph*. 2017. URL: <https://www.telegraph.co.uk/books/authors/michael-bond-interview-modern-world-depressing-paddington-escape/>.
87. Smith Angela. Paddington Bear: A Case Study of Immigration and Otherness. *Children’s Literature in Education*, 2006. Vol. 37. No. 1. P. 35–50.
88. Steiner G. *After Babel: aspects of language and translation*. Oxford University Press. Oxford New York, 1998. 520 p.
89. *The Routledge Handbook of Stylistics* Ed. By M. Burke. L. & N.Y.: Routledge, 2014. 215 p.
90. Torop P., Osimo B. Historical identity of translation: from describability to translatability of time. *A Journal of the Humanities & Social Sciences*. 2010. Vol. 14(64/59). Issue 4. P. 383–393.
91. Toury G. *In Search of a Theory of Translation*. Tel Aviv: The Porter Institute for Poetics and Semiotics, Tel Aviv University, 1980. 159 p.
92. Turner G.W. *Stylistics*. London: Penguin Books, 2001. 153 p.
93. Venuti L. *Strategies of Translation*. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* ; edited by Mona Baker. London & New York : Routledge, 2005. P. 240–244.
94. Venuti L. *The Translator’s Invisibility : A History of Translation*. London & New York : Routledge, 1995. 353 p.

95. Wales Katie. *A Dictionary of Stylistics*. 3 rd ed. London and New York: Routledge, 2011. 329 p.

ДОДАТОК

	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	<p><i>“Seeing that something was expected of it the bear stood up and politely raised its hat, revealing two black ears.</i></p> <p><i>“Good afternoon,” it said, in a small, clear voice.” [7, p.6]</i></p>	<p>Побачивши, що від нього чогось чекають, ведмідь піднявся і ввічливо зняв капелюха, відкривши два чорні вуха.</p> <p>«Добрый день», — сказав він тихим, чітким голосом.</p>
2.	<p><i>The bear looked at them inquiringly. “Can I help you?”</i></p> <p><i>Mr Brown looked rather embarrassed. “Well ... no. Er ... as a matter of fact, we were wondering if we could help you.” [7, p.6]</i></p>	<p>Ведмідь запитально подивився на них.</p> <p>«Чи можу я Вам допомогти?»</p> <p>Містер Браун виглядав досить збентеженим.</p> <p>«Ну... ні. Е... насправді, нам цікаво, чи зможемо ми допомогти тобі.»</p>
3.	<p><i>“Would you like to come and stay with us?” he asked. “That is,” he added, hastily, not wishing to offend the bear, “if you’ve nothing else planned.” [7, p.7]</i></p>	<p>«Чи не хотів би ти поїхати та залишитись у нас? – запитав він.</p> <p>Звісно ж, - додав він поспішно, не бажаючи образити ведмедя, - якщо у тебе немає інших планів.»</p>
4.	<p><i>He picked up his suitcase, pulled his hat down firmly over his head, and waved a paw politely in the direction of the buffet. “After you, Mr Brown.”</i></p>	<p>Він підняв свою валізу, міцно натягнув капелюха на голову і ввічливо махнув лапою в напрямку буфету.</p> <p>«Після вас, містере Браун.»</p>
5.	<p><i>Paddington’s eyes glistened “It’s very nice, thank you,” he exclaimed, eyeing the tea doubtfully.</i></p>	<p>Очі Паддінгтона блищали: «Це дуже приємно, дякую», — вигукнув він, із сумнівом дивлячись на чай.</p>

6.	<i>Paddington removed his hat and laid it carefully on the table while Mr Brown poured out the tea.</i>	Паддінгтон зняв капелюх і обережно поклав його на стіл, поки містер Браун розливав чай.
7.	<i>“I beg your pardon,” said Paddington. He bent forward and tried to rub the stain off with his other paw. Several bun crumbs and a smear of jam added themselves mysteriously to the taxi driver’s coat. The driver gave Paddington a long, hard look. Paddington raised his hat and the driver slammed the window shut again.</i>	— Вибачте , — сказав Паддінгтон. Він нахилився вперед і спробував витерти пляму другою лапою. Кілька крихт булочки та пляма від варення таємничим чином додалися до пальто таксиста. Водій кинув на Паддінгтона довгий, суворий погляд. Паддінгтон підняв капелюха, і водій знову зачинив вікно.
8.	<i>“Bless you,” said Paddington, politely raising his hat. “ You can borrow my handkerchief if you like.” [Bond, p. 14]</i>	— Будь здоровий , — сказав Паддінгтон, ввічливо піднімаючи свій капелюх. «Ви можете позичити мою хустку, якщо хочете».
9.	<i>“I’m very sorry,” said Paddington, raising his hat politely to show the conversation was at an end. “I’m afraid I can’t.” [Bond, p. 109]</i>	— Мені дуже шкода , — сказав Паддінгтон, піднімаючи капелюха ввічливо , щоб показати, що розмова закінчилася. «Боюсь, що не зможу».
10.	<i>On his way out he bumped into a lady about to enter. Raising his hat politely, he held it open for her, and as he did he saw she was carrying several cartons of milk [Bond, p. 138].</i>	Виходячи, він наштовхнувся на жінку, яка збиралася зайти. Чемно піднявши капелюха, він розкрив його перед нею і побачив, що вона несе кілька коробок молока [Бонд, с. 138].

11.	<i>In the case of the Brown family, Mr. Brown usually went off to his office soon after breakfast, leaving Mrs. Brown and Mrs. Bird to go about their daily tasks [Bond, p. 23].</i>	У випадку родини Браун містер Браун зазвичай йшов до свого офісу невдовзі після сніданку, залишаючи місіс Браун і місіс Берд займатися своїми повсякденними справами [Bond, p. 23].
12.	<i>Paddington thanked the man for his kind offer and, after waving good-bye to the crowd, set off at a brisk pace toward the nearest police station [Bond, p. 7].</i>	Паддінгтон подякував чоловікові за люб'язну пропозицію і, помахавши натовпу на прощання, швидким кроком рушив до найближчої поліцейської дільниці [Bond, p. 7].
13.	<i>He stared at the policeman, who seemed to have gone a pale shade of white. "Is anything the matter?" he asked. "Would you like a marmalade sandwich? I keep one under my hat in case of an emergency." [Bond, p. 18].</i>	Він витріщився на поліцейського, який, здавалося, став блідо-білим. «Щось трапилось?» запитав він. «Бажаєте сендвіч з мармеладом? Я тримаю один під капелюхом на випадок надзвичайної ситуації». [Бонд, с. 18].
14.	<i>"Thank you very much, Mr. Sarge," said Paddington gratefully. "It means I shan't have to speak to Sir Bernard Crumble after all. If you don't mind, I shall always come here first if ever my shopping basket on wheels gets towed away." [Bond, p. 20].</i>	— Дуже дякую, містере сержант, — вдячно сказав Паддінгтон. — Це означає, що мені не доведеться говорити з сером Бернардом Крамблом. Якщо ви не заперечуєте, я завжди прийду сюди першим, якщо мій кошик для покупок на колесах відбуксирують». [Бонд, с. 20].
15.	<i>It was the one just outside the landing window at the side of the house, which had been the cause of all the trouble in the first place, and he had left it until last because he wanted to make an especially good job of it for Mrs. Bird's sake [Bond, p. 34].</i>	Це був той, що був біля вікна сходового майданчика збоку від будинку, який і став причиною всіх неприємностей, і він залишив його наостанок, бо хотів особливо добре попрацювати з ним для місіс Заради пташки [Бонд, с. 34].

16.	<p><i>Paddington did a quick count-up on his paws. “Ten pence!” he exclaimed. “That’s less than tuppence a pipe!”</i></p> <p><i>“It’s a well-known fact in business,” said Mr. Curry, “that the bigger the quantity the less you pay for each individual item. It’s what’s known as giving discount.”</i> [Bond, p. 38].</p>	<p>Паддінгтон швидко порахував на лапах. «Десять пенсів!» — вигукнув він. «Це менше, ніж ціна за трубку!» «У бізнесі добре відомий факт, — сказав пан Каррі, — що чим більша кількість, тим менше ви платите за кожен окремий товар. Це те, що відомо як надання знижки». [Бонд, с. 38].</p>
17.	<p><i>“I think I’d better ask Mr. Brown if he minds first,” said Paddington, clutching at straws. “It is his paint.”</i> [Bond, p. 38].</p>	<p>«Думаю, я спершу спитаю містера Брауна, чи він не проти, — сказав Паддінгтон, хапаючись за соломинку. — Це його фарба». [Бонд, с. 38].</p>
18.	<p><i>Later that day the Browns were in the middle of their afternoon tea when the peace was shattered by the sound of a violent commotion in the road outside their house</i> [Bond, p. 40].</p>	<p>Пізніше того дня Брауни пили післяобідній чай, коли спокій порушив гучний галас на дорозі біля їхнього будинку [Бонд, с. 40].</p>
19.	<p><i>Thank you very much, Mrs. Bird,” said Paddington gratefully. “If you like, I’ll go around and tell him now.”</i> [Bond, p. 44].</p>	<p>Дуже дякую, місіс Берд, — вдячно сказав Паддінгтон. «Якщо хочеш, я зараз піду і скажу йому». [Бонд, с. 44].</p>
20.	<p><i>“Better safe than sorry” was Mr. Gruber’s motto</i> [Bond, p. 47].</p>	<p>«Краще перестраховатися, ніж потім шкодувати» — таким був девіз містера Грубера [Бонд, с. 47].</p>

21.	<p><i>During the summer months they often had their elevenses sitting in deck chairs on the pavement outside the shop, discussing problems of the day in peace and quiet before the crowds arrived [Bond, p. 47].</i></p>	<p>Протягом літніх місяців їхні одинадцятикласники часто сиділи в шезлонгах на тротуарі біля магазину, обговорюючи поточні проблеми в тиші й мирі до того, як прибув натовп [Бонд, с. 47].</p>
22.	<p><i>“When I was a boy,” Mr. Gruber would say, “people used to dance the night away to the sound of balalaikas. That doesn’t seem to happen anymore.” [Bond, p. 47].</i></p>	<p>«Коли я був хлопчиком, — казав містер Грюбер, — люди танцювали всю ніч безперервно під звуки балалайки. Здається, цього більше не відбувається». [Бонд, с. 47].</p>
23.	<p><i>“When I was a boy,” Mr. Gruber would say, “people used to dance the night away to the sound of balalaikas. That doesn’t seem to happen anymore.”</i></p> <p><i>Having been born in Darkest Peru, Paddington had no idea what a balalaika was, let alone what it sounded like, but with Mr. Gruber’s help he did learn to play a tune called “Chopsticks” on an ancient piano at the back of the shop. [Bond, p. 47-48].</i></p>	<p>«Коли я був хлопчиком, — казав містер Грюбер, — люди танцювали всю ніч безперервно під звуки балалайки. Здається, цього більше не відбувається».</p> <p>Народившись у Найтемнішому Перу, Паддінгтон поняття не мав, що таке балалайка, не кажучи вже про те, як вона звучить, але за допомогою пана Грубера він навчився грати мелодію під назвою «Палички» на старовинному піаніно в глибині магазину. . [Бонд, с. 47-48].</p>
24.	<p><i>“You have been a very good customer over the years, and I daresay none of the traders want to see you go elsewhere. It is a great compliment to you, Mr. Brown [Bond, p. 21].</i></p>	<p>«Ви були дуже хорошим клієнтом протягом багатьох років, і я смію сказати, що ніхто з торговців не хоче, щоб ви пішли кудись. Це великий комплімент для вас, містере Браун [Бонд, с. 21].</p>

25.	<i>Paddington always looked forward to his morning chats with Mr. Gruber. One of the things that made visiting his friend's antique shop in the Portobello Road so special was the fact that it was never the same two days running [Bond, p. 46].</i>	Паддінгтон завжди з нетерпінням чекав своїх ранкових балачок із містером Груббером. Однією з речей, які зробили відвідування антикварного магазину його друга на Портобелло-роуд таким особливим, був той факт, що він ніколи не був однаковим два дні поспіль [Бонд, с. 46].
26.	<i>One morning the Brown family was about to sit down to breakfast as usual when Mr. Brown noticed something strange going on in the garden [Bond, p. 71].</i>	Одного ранку родина Браунів збиралася, як завжди , сідати снідати, коли містер Браун помітив, що в саду відбувається щось дивне [Бонд, с. 71].
27.	<i>“You must be dying for a cup of tea,” said Mrs. Brown [Bond, p. 141].</i>	«Ви, напевно, вмираєте за чашкою чаю», — сказала місіс Браун [Бонд, с. 141].
28.	<i>Letting go of Paddington, their visitor produced a large watch on the end of a chain. “Gone ten of the clock, and I no have breakfast yet!” [Bond, p. 142].</i>	Відпустивши Паддінгтона, їхній відвідувач витягнув великий годинник на кінці ланцюжка. «Пройшла десята година, а я ще не снідав!» [Бонд, с. 142].
29.	<i>“Thank you very much,” said Paddington as he got up to leave. “I shall always come here in the future whenever I want to go anywhere.” [Bond, p. 130].</i>	«Дуже дякую», — сказав Паддінгтон, підводячись, щоб піти. «Я завжди приїжджатиму сюди в майбутньому, коли захочу поїхати куди-небудь». [Бонд, с. 130].
30.	<i>Mr. Gruber was always ready to help, and he most certainly would have done so had he heard their buns were missing. He might even</i>	Містер Груббер завжди був готовий допомогти, і він, напевно, зробив би це, якби почув, що їхні булочки зникли. Він міг навіть зачинити свою крамницю на ранок [Бонд, с. 8].

	<i>have closed his shop for the morning [Bond, p. 8].</i>	
31.	<i>“I don’t think he’ll be back,” said Paddington. “Not if he saw Mrs. Bird on the warpath, but Mr. Brown thinks it’s better to be safe than sorry.” [Bond, p. 36].</i>	«Я не думаю, що він повернеться», — сказав Паддінгтон. «Ні, якби він бачив місіс Берд на стежці війни, але містер Браун вважає, що краще перестрахуватися, ніж шкодувати». [Бонд, с. 36].
32.	<i>Mrs. Bird pursed her lips, but before she had time to say anything Paddington jumped to his feet. “Don’t worry, Mrs. Bird,” he called, as he hurried out of the room. “Leave it to me.” [Bond, p. 89].</i>	Місіс Берд стиснула губи, але, перш ніж вона встигла щось сказати, Паддінгтон скочив на ноги. «Не хвилюйтеся, місіс Берд, — гукнув він, поспішно виходячи з кімнати. — Залиште це мені». [Бонд, с. 89].
33.	<i>“One last thing,” he remarked casually. “Can you tell me the name of Jonathan’s school?”</i>	«Останнє», — недбало зауважив він. «Чи можете ви сказати мені назву школи Джонатана?»
34.	<i>“I’m very sorry,” said Paddington, raising his hat politely to show the conversation was at an end. “I’m afraid I can’t.”</i>	«Мені дуже шкода», — сказав Паддінгтон, ввічливо піднімаючи капелюха, щоб показати, що розмова закінчилася. «Боюсь, що не зможу».
35.	<i>“What’s it worth?” asked the interviewer. Taking out his wallet, he fingered some notes.</i>	«Скільки це коштує?» запитав інтерв’юер. Діставши гаманець, він перебрав пальцями купюри.
36.	<i>“More than all the tea in China,” said Paddington, remembering one of Mrs. Bird’s favorite phrases.</i>	«Більше, ніж увесь чай у Китаї», — сказав Паддінгтон, згадавши одну з улюблених фраз місіс Берд.
37.	<i>“And if this doesn’t work?” asked the man, detaching one of the notes, crackling it enticingly</i>	«А якщо це не спрацює?» — спитав чоловік, від’єднуючи одну з купюр і спокусливо потріскуючи нею між

	<i>between his thumb and forefinger. [Bond, p. 109].</i>	великим і вказівним пальцями. [Бонд, с. 109].
38.	<i>“I have a secret weapon,” said Paddington. “I’ll show you if you like.”</i>	— У мене є секретна зброя, — сказав Паддінгтон. «Я тобі покажу, якщо хочеш».
39.	<i>Looking around to make sure nobody was watching, he gave the interviewer one of his hardest stares ever [Bond, p. 110].</i>	Озирнувшись, щоб переконатися, що ніхто не дивиться, він кинув на інтерв’юера один зі своїх найжорсткіших поглядів [Бонд, с. 110].
40.	<i>On his way out he bumped into a lady about to enter. Raising his hat politely, he held it open for her, and as he did he saw she was carrying several cartons of milk [Bond, p. 133].</i>	Виходячи, він наштовхнувся на жінку, яка збиралася зайти. Чемно піднявши капелюха, він розкрив його перед нею і побачив, що вона несе кілька коробок молока [Бонд, с. 133].
41.	<i>Shortly afterward, having thanked Mr. Gruber for the cocoa, Paddington bid him good-bye and made his way out of the shop, raising his hat to the crowd outside as he went [Bond, p. 55].</i>	Невдовзі після цього, подякувавши містеру Грубєру за какао, Паддінгтон попрощався з ним і вийшов із крамниці, піднявши капелюха перед натовпом на вулиці [Бонд, с. 55].
42.	<i>“I know it’s a little early in the day,” he said, “but would you care for a glass of champagne while we go through the possibilities?”</i>	«Я знаю, що ще трохи рано, — сказав він, — але чи не хотіли б ви випити келих шампанського, поки ми розглядатимемо можливості?»
43.	<i>“No thank you,” said Paddington. “I had one once and it tickled my whiskers. I would sooner have a cup of cocoa.” [Bond, p. 124-125].</i>	— Ні, дякую, — сказав Паддінгтон. «Одного разу я мав один, і він лоскотав мої вуса. Я б краще випив чашку какао». [Бонд, с. 124-125].

44.	<i>“If we go to Peru,” said Paddington, “I would sooner visit the Home for Retired Bears in Lima. I haven’t seen my Aunt Lucy for a long time, and it will be a nice surprise for her.” [Bond, p. 125].</i>	«Якщо ми поїдемо до Перу, — сказав Паддінгтон, — я б швидше відвідав Дім для ведмедів-пенсіонерів у Лімі. Я давно не бачив свою тітку Люсі, і це буде для неї приємним сюрпризом». [Бонд, с. 125].
45.	<i>“Ah!” The man gave a hollow laugh. “Thank you very much for the tip. I’m not used to this kind of work, you see, and . . .” His voice trailed away under Paddington’s gaze. [Bond, p. 98].</i>	«Ах!» Чоловік глухо засміявся. «Дуже дякую за підказку. Я не звикла до такої роботи, бачите, і . . .» Його голос замовк під поглядом Паддінгтона. [Бонд, с. 98].
46.	<i>“Forgive my mentioning it, but from your accent I take it you are not . . . well . . . I mean, where exactly are you from?” “Peru,” said Paddington. “Darkest Peru.”</i>	«Вибачте, що я про це згадав, але з вашого акценту я розумію, що ви не... . . Ну . . . Я маю на увазі, звідки ти?» «Перу, — сказав Паддінгтон. — Найтемніше Перу».
47.	<i>In any case, the most important item was always the calendar specially made by Aunt Lucy herself for Paddington [Bond, p. 135].</i>	У будь-якому випадку, найважливішим предметом завжди був календар, спеціально виготовлений тіткою Люсі для Паддінгтона [Бонд, с. 135].
48.	<i>“Pardon me!” called Paddington [Bond, p. 136].</i>	"Вибач мені!" під назвою Паддінгтон [Бонд, с. 136].
49.	<i>But to Paddington everything was new, or almost everything, and he liked trying strange things.</i>	Але для Паддінгтона все було новим або майже все, і він любив пробувати дивні речі.

50.	<i>[Aunt Lucy] taught me my tables, and she taught me to say ‘please’ and ‘thank you’ when I’m out shopping and to raise my hat whenever I meet someone I know. [Bond, p. 106].</i>	[Тітка Люсі] навчила мене моїм столикам, і вона навчила мене говорити «будь ласка» і «дякую», коли я йду за покупками, і піднімати капелюха, коли зустрічаю когось із знайомих. [Бонд, с. 106].
51. 52.	<i>What are your feelings about being a blood donor?” “No thank you,” said Paddington firmly.</i> <i>“I haven’t had my elevenses yet and it might make me go wibbly woo.” [Bond, p. 106].</i>	Що ти відчуваєш, ставши донором крові?» — Ні, дякую, — твердо сказав Паддінгтон. «У мене ще не було одинадцятки, і це може змусити мене залякувати». [Бонд, с. 106].
53. 54.	<i>“It sounds very complicated,” said Paddington, dusting himself down. “It is really no more complicated than you or I am picking up a mug of cocoa and drinking it,” said Mr. Gruber.</i> <i>“When you think about it, that is also something of a miracle. I suggest we have our elevenses first, and then you can try out the tune I’ve just put in. It’s Beethoven’s Moonlight Sonata. I’m sure you will find it much easier.” [Bond, p. 53].</i>	— Звучить дуже складно, — сказав Паддінгтон, витираючи пил. «Це справді не складніше, ніж ви чи я взяти кухоль какао й випити його, — сказав пан Ґрубер. — Якщо ви подумаєте про це, це теж щось на зразок дива. Я пропоную спершу прослухати наші одинадцятки, а потім ви можете спробувати мелодію, яку я щойно включив. Це Місячна соната Бетховена. Я впевнений, що вам буде набагато легше». [Бонд, с. 53].
55. 56.	<i>Raising his hat politely, he looked anxiously over his shoulder, but Jonathan and Judy were too well hidden to be of any help.</i> <i>“I think perhaps I’d better go now,” he said.</i>	Чемно піднявши капелюха , він стурбовано озирнувся через плече, але Джонатан і Джуді були надто добре сховані, щоб бути чимось корисним. Я думаю, що мені краще піти зараз, — сказав він.

57.	<p><i>“We’re having a Halloween party, and I don’t want to be late.”</i> [Bond, p. 87].</p>	<p>— Ми влаштуємо вечірку на Хелловін, і я не хочу запізнюватися. [Бонд, с. 87].</p>
58.	<p><i>“It looks like a bicycle wheel to me,” said Paddington.</i></p>	<p>«Мені це схоже на колесо велосипеда», — сказав Паддінгтон.</p>
59.	<p><i>“It’s called the London Eye,” said Judy.</i></p>	<p>— Це називається «Лондонське око», - сказала Джуді.</p>
60.	<p><i>“We’re all going for a ride on it,” explained Mr. Gruber.</i></p>	<p>«Ми всі збираємося на ньому покататися», — пояснив пан Грубер.</p>
70.	<p><i>“We’re going for a ride on a bicycle wheel!” exclaimed Paddington. “I hope we don’t get a puncture!”</i> [Bond, p. 155].</p>	<p>«Ми катаємося на велосипеді!» — вигукнув Паддінгтон. «Сподіваюся, ми не отримаємо прокол!» [Бонд, с. 155].</p>
71.	<p><i>“Is the only way to see the world,” said Uncle Pastuzo, pleased at everyone’s reaction. “From on high and away from the crowds.”</i> [Bond, p. 159].</p>	<p>«Це єдиний спосіб побачити світ, — сказав дядько Пастузо, задоволений реакцією всіх. — З висоти й подалі від натовпу». [Бонд, с. 159].</p>
72.	<p><i>“Uncle Pastuzo taught me one thing,” he explained. “Home is where you hang your hat.”</i> [Bond, p. 168].</p>	<p>«Дядько Пастузо навчив мене однієї речі», — пояснив він. «Дім — це місце, де ти вішаєш капелюха». [Бонд, с. 168].</p>

SUMMARY

The topic of the master paper is the peculiarities of the British National Character in the fairy tale by M. Bond "The Adventures of Paddington": translation aspect.

The paper consists of 85 pages including an introduction, three parts, summaries, references and appendices. The first part is devoted to the theoretical researching of the translation aspect in artistic discourse, some methods for translation, peculiarities of translation of culturally marked lexical units. The second part considers the peculiarities of fiction translation and methods of translation of this discourse. The results and conclusions of the research are given in the third practical part of a paper. The appendice contains the main phrases with transformations and lexical units that show British cultural values.

Research materials include seventy-two required lines from the dialogue which are the parts of the tale about Paddington's stories by M. Bond. These examples help to highlighted and understood the main facilities of transmitting cultural features in translation of fiction.

Also, the specificity of the reproduction of the British national character in the fiction discourse as an important linguistic problem is studied.

Commonly used translation methods of facilities of linguistic expressiveness are characterized, such as: transfer of a figure of speech by means of transfer of complete equivalent with structure, tracing, transfer of language means by matching, by description.

The practical part of performed analysis of the fiction text makes it possible to conclude that humor is most clearly highlighted as a way of reproducing the national character. Let us single out the interpretation of lexical units, namely the play of words, which is a characteristic feature of British linguistic culture. It

should be noted that the vocabulary that is the most difficult for the translation of communicative means includes: homonyms and phraseological units.

The following translation techniques during the transmission and transformation of the linguistic means of expression of the British character are defined as: integral transformation, addition, generalization, equivalent translation, contamination of speech and syntactic transformations. The applied translation strategies of domestication and foreignization of markers of expression of the British character during translation are valuable in the study.

Certain regularities have been established between the linguistic means of conveying the peculiarities of British national character and translation techniques.